

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA ANGLISTIKY

Výuka anglického jazyka ve Španělsku
English Language Teaching in Spain
(diplomová práce)

Autor: Aneta Holcová

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Dvořáková, Ph.D.

České Budějovice

2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 30. 11. 2011

.....

Aneta Holcová

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat své vedoucí diplomové práce Mgr. Kateřině Dvořákové, Ph.D. za cenné rady, odborné vedení, vstřícnost a veškerý čas, který mi ochotně věnovala.

Tímto děkuji také vyučujícím dvou španělských středních škol a vysoké školy UCLM v Cuence, kteří mi připravili vhodné podmínky pro uskutečnění výzkumu.

Anotace

Cílem diplomové práce je popsat pojetí výuky anglického jazyka na španělské státní střední škole. V teoretické části je představen španělský školský systém se zvláštním zaměřením na středoškolský stupeň vzdělávání, výuku anglického jazyka a jeho cílové kompetence. Praktická část shromažďuje a hodnotí výsledky výzkumu vyučování anglického jazyka na dvou odlišných státních středních školách, které jsem získala metodou vlastního zúčastněného pozorování a vedením rozhovorů se španělskými vyučujícími. Výzkum se především soustředí na metody a techniky vyučování, hodnocení žáků a na přístup žáků k výuce anglického jazyka. Výsledky výzkumu obohacuji o vlastní kritickou analýzu.

Abstract

The aim of this thesis is to describe the conception of English language teaching at high schools in Spain. In the theoretical part the Spanish educational system is presented. It focuses on secondary level education, English teaching and the target competencies. The practical part collects and evaluates the results of my research of teaching English at two different public high schools that I have gained by my own observation and interviews with Spanish teachers. The research is primarily focused on the teaching methods and techniques, the assessment of pupils and the student's approach to learning English. Next to the results of research there is my own critical analysis.

OBSAH

ÚVOD.....	1
TEORETICKÁ ČÁST.....	2
Úvod	2
1. Vzdělávací systém ve Španělsku.....	3
2. Střední škola.....	8
3. Výuka anglického jazyka na střední škole	12
3.1. <i>Cílové kompetence ve výuce anglického jazyka na střední škole.....</i>	<i>13</i>
3.1.1. Cílové kompetence v RVP ZV	14
3.1.2. Cílové kompetence oblasti Castilla-La Mancha	15
3.1.3. Cílové kompetence bilingvního programu střední školy IES San Jose	17
PRAKTICKÁ ČÁST	25
Úvod	25
4. Metody a techniky vyučování anglického jazyka	30
4.1. <i>Učebnice a další pomůcky.....</i>	<i>30</i>
4.2. <i>Metody vyučování.....</i>	<i>33</i>
4.2.1. Vyučovací jazyk hodin anglického jazyka	34
4.2.2. Organizační formy vyučování	35
4.2.3. Aktivizující metody ve výuce anglického jazyka	36
4.2.4. Práce s textem a novými slovíčky.....	38
4.2.5. Fonetika	39
4.2.6. Dílčí procvičování jazyka	41
4.2.7. Reálie anglicky mluvících zemí.....	43
4.2.8. Nekázeň	44
4.3. <i>Shrnutí výsledků</i>	<i>45</i>
5. Hodnocení žáků ve výuce anglického jazyka	48
5.1. <i>Obecné informace o hodnocení.....</i>	<i>48</i>
5.1.1. Kritéria hodnocení	48
5.1.2. Výsledná známka	52
5.2. <i>Ústní hodnocení žáků</i>	<i>54</i>
5.3. <i>Způsoby ověřování vědomostí žáků.....</i>	<i>56</i>
5.3.1. Test.....	56
5.3.2. Ústní zkoušení.....	58
5.3.3. Kompozice	60
5.4. <i>Shrnutí výsledků</i>	<i>62</i>

6. Přístup žáků k výuce anglického jazyka	64
6.1. <i>Aktivita žáků</i>	64
6.2. <i>Stres v hodinách</i>	67
6.3. <i>Pracovní atmosféra</i>	68
 ZÁVĚR	70
 SUMMARY	75
 BIBLIOGRAFIE.....	78
 PŘÍLOHY	81

Úvod

Úkolem této diplomové práce je zmapovat vyučování anglického jazyka na dvou španělských středních školách a zároveň popsat obecné informace o španělském školském systému s úzkým zaměřením na výuku anglického jazyka.

Práce je rozdělena do dvou úseků, které spolu vzájemně souvisí. Každá z těchto částí, tedy část teoretická i praktická, je uvedena vlastním podrobným popisem. Teoretická část postihuje španělský školský systém, zvláště pak výuku anglického jazyka na středoškolském stupni vzdělávání pro žáky ve věku 12-16 let. Praktická část se věnuje výzkumu, kde vedle výsledků vlastního zúčastněného pozorování popisují také výsledky rozhovorů vedených s vyučujícími anglického jazyka dvou odlišných středních škol. Ve výzkumu jsem se zaměřila na metody a techniky vyučování anglického jazyka, hodnocení žáků a přístup žáků k výuce.

Závěr práce shrnuje, porovnává a hodnotí dosažené výsledky výzkumu. V závěru navrhuji vhodné změny, které by mohly přispět ke zlepšení samotné výuky anglického jazyka na obou školách. Na druhou stranu také zmiňuji postupy vyučování, které by pro české školství mohly být inspirující. Konec práce náleží použité literatuře a přílohám, které byly získány během probíhajícího výzkumu ve Španělsku.

Teoretická část

Úvod

Cílem této práce s názvem Výuka anglického jazyka ve Španělsku je popsat některé aspekty souvisejícími s výukou anglického jazyka. Teoretická část přímo koresponduje s praktickou částí, ve které jsou popsány výsledky výzkumu vyučování anglického jazyka na dvou středních školách. Aby vzhled do procesu výuky byl kompletní, věnuje se teoretická část španělskému školství jako celku, tedy i státním orgánům a organizacím, které mají chod španělského školství na starosti, dále je zmíněn vzdělávací systém Španělska a základní dělení školní docházky včetně užší definice středoškolského vzdělávání. Značný prostor věnuji oblasti kompetencí pro výuku anglického jazyka na středních školách, které úzce souvisí s odvíjením samotné realizace výuky anglického jazyka.

V teoretické části se soustředím na bližší popis funkčních hledisek spojených se středoškolskou výukou. Jedná se především o obecné kompetence, kterých absolvent střední školy musí dosáhnout, dále se pak zabývám organizací výuky na střední škole a klasifikační stupnicí, kterou španělští pedagogové používají k hodnocení výsledků žáků. Zvláštní pozornost je věnována oblasti výuky anglického jazyka na střední škole. Zde jsou popsány obecné cílové kompetence navržené pro hodiny anglického jazyka vládou, specifické cílové kompetence pro jednotlivé školy v oblasti Castilla-La Mancha, které jsou srovnány s kompetencemi v Rámcovém vzdělávacím programu (RVP), a kompetence vypracované pro anglický jazyk bilingvní střední školou IES San Jose. Každá kapitola je pro srovnání doplněna o informace z českého školního systému.

1. Vzdělávací systém ve Španělsku

Španělský školský systém se v mnoha ohledech podobá českému systému. V obou zemích je zavedena bezplatná povinná školní docházka. Zásady a cíle vzdělávání formuluje v obou státech příslušné ministerstvo - rozhodujícím orgánem pro oblast školství je ve Španělsku Ministerstvo školství, kultury a sportu, výchovně vzdělávací systém v České republice má na starosti Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Nemalým ovlivňujícím faktorem oblasti školství je vstup obou zemí, jak Španělska, tak i České republiky, do Evropské unie, která cíleně směřuje k rozvoji kvalitního vzdělávání a s tím související inovaci školství.

Hlavní školské zákony vycházejí z vyhlášek Ministerstva školství, kultury a sportu. Tyto zákony jsou platné ve všech provinciích španělského království. Jednotlivé autonomní oblasti mohou zřizovat vlastní rady, které školský zákon dle svých potřeb blíže specifikují. V oblasti Castilla-La Mancha, ve které výzkum probíhal, se sféře školství věnuje komunální Rada pro vzdělávání a vědu. Tato rada se převážně zabývá cílovými kompetencemi, které si žáci žijící v oblasti Castilla-La Mancha musí osvojit, dále rozvrhy, předměty a hodnocením žáků.

Ministerstvo školství, kultury a sportu udává pravidla pro školní inspekci a tvoří základní osnovy vzdělávacího systému. Školské zákony se mimo povinnou školní docházku také starají o různé kurzy a specializace jak pro děti v raném dětství, tak pro vzdělávání dospělých, dále zřizují umělecké, sportovní či jazykové školy. Do této skupiny spadá také speciální školství, které se stará o vzdělávání handicapovaných dětí a usiluje o jejich plnou integraci mezi žáky zdravé. Zájem ministerstva se soustředí na celoživotní vzdělávání občanů. Ministerstvu školství také přísluší několik poradních orgánů, které zařizují efektivní chod školství. Dle Houdkové (1983) se jedná například o Národní školskou radu, Národní úřad pro univerzity, Radu univerzit či Koordinační úřad odborného vzdělávání.

Školství je dynamický systém, který neustále prochází modernizací a aktualizací. Zájem se soustřeďuje na nové aktivizující vyučovací metody, nové vyučovací pomůcky. Tomuto stavu pomohla reforma školství, která proběhla na

přelomu let 1991 a 1992, a následně aktuálně platný školský zákon vypracovaný vládou v roce 2006 (zákon o vzdělání 2/2006 z 3. května 2006). Cílem je potřeba spojit školu se sociálním kontextem a zejména s produktivním světem. Rozvoji a inovaci kvalitního vzdělávání přispívá také Evropská unie. V květnu 2009 přijaly všechny členské státy, tedy i Česká republika a Španělsko, dokument “Strategický rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě“. Internetový portál Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy uvádí čtyři strategické cíle, jež se zaměřují na celoživotní učení obyvatel členských států Evropské unie a jež by každý stát měl ve školství rozvíjet:

- realizovat celoživotní učení a mobilitu
- zlepšit kvalitu a efektivitu vzdělávání a odborné přípravy
- prosazovat spravedlivost, sociální soudržnost a aktivní občanství
- zlepšit kreativitu a inovace, včetně podnikatelských schopností, na všech úrovních vzdělání a odborné přípravy

Ve Španělsku, jako i v ostatních zemích Evropské unie, platí **povinná školní docházka**. Oldřich Kašpar (2000) ve svém Encyklopedickém přehledu o Španělsku cituje Ústavu Španělska: „Všichni občané mají právo na vzdělání. Uznává se svoboda výuky. Výchova má za cíl plný rozvoj osobnosti při respektování demokratických principů soužití a základních práv a svobod.“ Zdůrazněna jsou základní lidská práva, která umožňují studium všem občanům bez rozdílu. Pokud žák dochází na státní školu, jeho studium je bezplatné. Mimo škol státních existují také školy soukromé, církevní a dvojjazyčné.

Španělský vzdělávací systém se od českého liší především v délce povinné školní docházky. Zatímco český žák povinně stráví ve škole 9 let života, žák španělský splní povinnou školní docházku o rok déle. Toto školní období se dále člení na primární a sekundární vzdělávání, které zastupuje základní a střední škola. Po dokončení povinné školní docházky může žák volit mezi zaměstnáním a dalším terciálním studiem. Španělská střední škola není však ukončena maturitou, proto aby žák mohl pokračovat ve studiu na vysoké škole, musí absolvovat

studium takzvaného “bachillerata“. Bachillerato je obdobou maturitního studia, které žáky připraví na studium na vysoké škole.

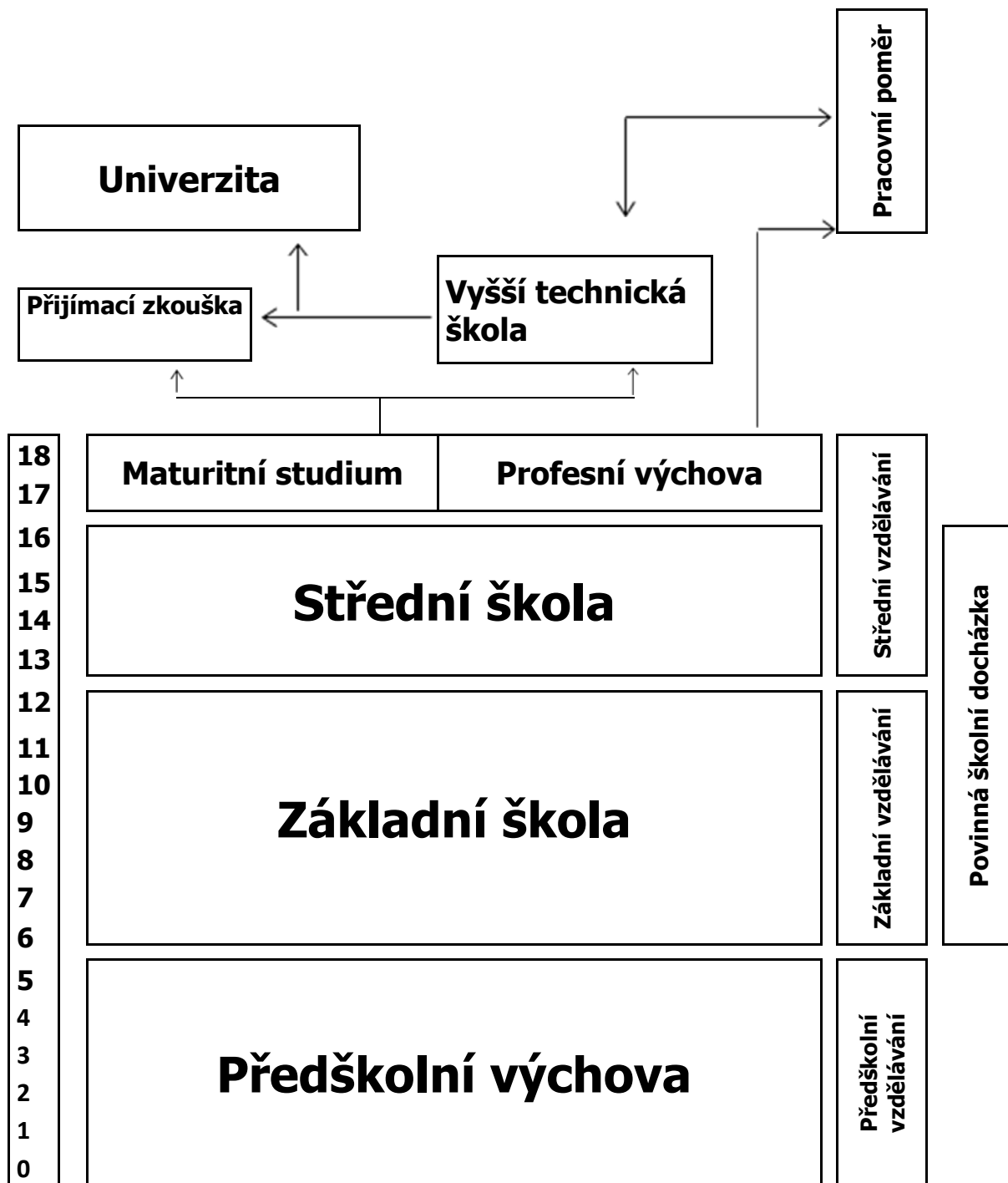
Základní schéma vzdělávání ve Španělsku obsahuje:

- **předškolní vzdělání** (educación infantil), které je nepovinné a mohou ho navštěvovat děti od šesti měsíců do pěti let. Již v této instituci má dítě možnost seznámit se s anglickým jazykem, výuka probíhá od tří let života
- **základní vzdělání** (educación primaria), které je prvním stupněm povinné školní docházky, se dále člení do tří dvouletých etap. Základní škola je určena pro žáky ve věku 6-12, žák zde tedy stráví 6 let
- **střední škola** (educación secundaria obligatoria), která trvá 4 roky a připravuje žáky na další vzdělávání či na budoucí zaměstnání. Jedná se o druhý stupeň povinné školní docházky, jehož hlavním úkolem je rozšířit a završit základní znalosti získané na základní škole. Na španělskou střední školu dochází žáci ve věku 12-16 let. Po splnění povinných čtyř let na střední škole, které jsou dále rozděleny do dvou cyklů, může žák volit mezi zaměstnáním či dalším studiem. Žák má možnost pokračovat:
 - **v maturitním dvouletém studiu** (el bachillerato), které žáka připraví ke studiu na vysoké škole
 - dva roky věnovat bližší profesní přípravě k budoucímu zaměstnání na specifické **škole technického zaměření** (la formación profesional)

- **vyšší škola** - Španělé mají možnost pokračovat v rozšiřování svých vědomostí také na široké škále vyšších škol. Termínem vyšší škola se myslí:
 - **univerzita**, kde student vybírá ze 49 státních vysokých škol, 14 soukromých škol a 4 univerzit katolických
 - **vyšší odborná škola**, kde student může volit mezi řadou oborů, např. telekomunikace, architektura, stavebnictví a informatika

Pro srovnání španělského školského systému s českým uvádím informace o jednotlivých stupních vzdělávání v České Republice. Předškolní vzdělání zastupují v České republice mateřské školy, které jsou určeny pro děti ve věku 3-6 let. Vstupem do základní školy zahajuje povinnou školní docházku také český žák ve věku šesti let. Základní vzdělání v České republice trvá 9 let a dělí se na dva po sobě následující stupně – první stupeň trvající 5 let a druhý stupeň trvající 4 roky. Vyšší obtížnostní stupeň sebou přináší vyšší požadavky včetně navýšení počtu předmětů a zvýšení hodinové týdenní dotace. Český student může po absolvování základního vzdělání volit mezi docházkou na střední škole, či na škole učňovského zaměření. Střední odborné učiliště nabízí 3 roky studia, které se následně můžou doplnit o dva roky studia nástavbového. Studium střední školy trvá o rok více, žák v této instituci stráví 4 roky. Absolvent českého středoškolského stupně vzdělávání je o 2 roky starší než absolvent španělský. Jelikož střední škola v České republice končí maturitní zkouškou, jejíž složení je podmiňující pro následující vyšší studia, je českému žákovi umožněno pokračovat ihned po dokončení střední školy ve studiu na vysoké škole.

Schéma vzdělávacího systému ve Španělsku

2. Střední škola

Jelikož se práce soustředí na výzkum vyučování anglického jazyka na středních školách, je nutné o této etapě vzdělání uvést pár základních informací. V této části diplomové práce se věnuji cílům a obsahu vzdělávání, časové organizaci a hodnocení. Na začátek je nezbytné dodat, že v českém školském systému je obdobou španělských středních škol druhý stupeň základní školy.

Tato etapa vzdělání obsahuje čtyři roky povinné školní docházky, která je určena pro žáky ve věku 12 – 16 let. Studium je bezplatné a dělí se do dvou cyklů – každý cyklus tvoří dva roky docházky, první je určen pro žáky ve věku 12-14 let, druhý pak navštěvují žáci od 14 do 16 let. V druhém cyklu se zvyšují požadavky v jednotlivých předmětech. Střední škola má za úkol rozšířit a završit základní znalosti získané na základní škole. Kromě povinných předmětů si v posledním ročníku lze vybrat i z předmětů volitelných. Student zde díky studiu v oborech humanitních, uměleckých, vědeckých a technických získává všeobecný rozhled. Dle příručky *Současné španělské školství* (1993) se žák zdokonaluje v oblastech:

- vědy o přírodě
- tělesná výchova
- výtvarný a vizuální projev
- geografie, historie a věda sociální
- cizí jazyky
- mateřský jazyk a literatura
- matematika
- hudba
- polytechnické vyučování
- náboženství (volitelné)

Základní kritéria pro vzdělávání stanoví Ministerstvo školství, kultury a sportu s tím, že každá autonomní oblast si může podmínky přizpůsobit. V praxi to

znamená, že každá jednotlivá provincie vypracuje dle doporučení Ministerstva školství vlastní studijní podmínky, které se vztahují k jedné určité autonomní oblasti. Ministerstvo školství je tou institucí, která navrhuje výchovné cíle, kterých by každý **absolvent povinné školní docházky** měl dosáhnout. Výchovné cíle jsou:

- zajistit plný rozvoj osobnosti žáka
- prosazovat úctu k právům a základním svobodám
- vychovávat k snášenlivosti a duševní rovnováze v rámci demokratických principů soužití
- zprostředkovat osvojení intelektuálních návyků, pracovních technik a taktéž poznatků vědeckých, technických, humanitních, historických a estetických
- připravit k vykonávání profesních aktivit
- vzbudit úctu ke španělské jazykové a kulturní pluralitě
- připravit k aktivní účasti na společenském a kulturním životě
- vychovávat k míru a pro mír, ke kooperaci a solidaritě mezi národy

Konkrétní cíle vypracované pro **středoškolskou** výuku dle Ministerstva školství jsou:

- rozvinout a upevnit studentovy studijní a pracovní návyky
- připravit žáka na vlastní pokračování ve studiu či na pracovní způsobilost
- vychovat člověka znalého svých práv a povinností k občanskému životu

Opakování ročníku je možné během čtyřletého studia maximálně dvakrát, tedy studium střední školy je povoleno do výše 18 let. Pokud student dosáhne požadovaných cílů, jeho školní docházka je završena získáním diplomu, který slouží jako opěrný bod k případnému pokračování ve studiu. Záleží pouze na rozhodnutí rodičů a studentů, zda mají zájem o navazující vzdělání.

Roční výuka je ve Španělsku rozvržena mezi 35 týdnů. Školní rok zhruba začíná v polovině září a končí v druhé půli června.¹ Začátek září je věnován opravným zkouškám. Neúspěšní žáci mají v tomto vymezeném období šanci opravit si známku z předmětu, ve kterém propadli. Školní rok v českých školách pravidelně začíná prvního září a končí posledního srpna s tím, že v červenci a srpnu mají žáci letní prázdniny. Hlavní klasifikace přichází na rozdíl od českého systému třikrát do roka, školní rok je tedy rozdělen do takzvaných trimestrů. V každém trimestru probíhá ucelená výuka, která je zakončena výsledným hodnocením. Zámka vztahující se k hodnocení vypovídá o žákových schopnostech a nabytých vědomostech. Výsledné známky jsou zobrazeny v české době vysvědčení. Tato vysvědčení získá španělský žák během školního roku tři, konkrétně na konci prosince, na začátku března a na konci června. Významné prázdniny jsou třikrát do roka – letní prázdniny, vánoční a velikonoční. Pro velikonoční prázdniny je vyhrazen celý jeden týden. Český školák má kromě prázdnin letních, vánočních a velikonočních také prázdniny podzimní a jarní.

Školní hodina trvá 55 minut a obsahuje v sobě jak předání teoretických znalostí, tak i návody k praktickému využití. Typický školní den začíná v 8:30, tedy v průměru o půlhodinu déle, nežli český školní den. Takovýto den je sestaven ze šesti vyučovacích hodin, přičemž po každých dvou po sobě jdoucích hodinách následuje patnáctiminutová přestávka.

Klasifikace je dalším důležitým hlediskem ve věci seznámení se s chodem španělského vzdělávání. Klasifikace je jednou z forem hodnocení znalostí žáků. Dle Kořínka (1984) jednotná klasifikační stupnice prospěchu přispívá k objektivizaci hodnocení. Rozpětí klasifikační stupnice, tedy známek, se v českých a španělských hodnotících systémech diametrálně liší. Ve španělských školách se známkuje formou bodů v rozmezí od 0-10, kde číslo 10 značí nejvyšší možný úspěch.

¹ Školní rok 2011/2012 je vymezen v období od 12. září do 21. června.

Španělská bodová škála se dělí takto:

- 10 - 9 bodů (výborně = sobresaliente)
- 8,9 – 7 bodů (velmi dobře = notable)
- 6,9 – 6 bodů (dobře = bien)
- 5,9 – 5 bodů (dostatečný = suficiente)
- 4,9 – 3 bodů (nedostatečně = insuficiente)
- 2,9 – 0 bodů (velmi nedostatečně = muy insuficiente)

Pro ukázkou, vysoké školy hodnotí své studenty přísněji, proto se bodové rozmezí k úspěšnému absolvování liší:

- 10 – 9 bodů znamená výborně (sobresaliente)
- 8,9 – 7 bodů velmi dobře (notable)
- 6,9 – 5 bodů dostatečně (aprobado)
- 4,9 – 0 bodů neuspěl (suspense)

3. Výuka anglického jazyka na střední škole

Angličtina je světově nejrozšířenějším jazykem, schopnost komunikace v anglickém jazyce usnadňuje život v dnešním multikulturním, multijazykovém a integrovaném světě. Dovednost efektivně komunikovat v cizím jazyce přispívá k osobnostnímu a sociálnímu rozvoji každé osoby, zároveň je užitečná v budoucím profesním životě. Podle Hendricha (1988) znalost cizích jazyků vždy patřila k podstatným rysům vzdělanosti. Španělsko si potřebu znalosti cizího jazyka svých občanů plně uvědomuje, proto ministerstvo školství zavedlo angličtinu jako povinný předmět povinné školní docházky. Španělští žáci se s anglickým jazykem seznamují již v prvním ročníku základní školy a s výukou pokračují i během středoškolského studia.

Hlavním tématem této kapitoly jsou kompetence, které pro anglický jazyk vypracovává vláda. Práce se dále zabývá rozšířením těchto kompetencí a jejich konkretizací pro výukovou realizaci v autonomní oblasti Castilla-La Mancha a také cílovými kompetencemi bilingvní školy IES San Jose, na které probíhal výzkum k praktické části. Kapitola také popisuje týdenní hodinovou dotaci určenou pro výuku anglického jazyka na středních školách.

Rámcem předmětů, které se budou v konkrétní instituci vyučovat, určuje vláda. Pro každý předmět je vypracován seznam kompetencí, podle kterých by výuka měla být sestavena tak, aby plynulé osvojování jazykových dovedností bylo pro žáka co nejefektivnější. Ministerstvo školství dále vymezí základní kritéria, podle kterých probíhá hodnocení. Pro předmět je stanovena týdenní hodinová dotace. Konkrétní cílové kompetence a podrobná kritéria hodnocení vypracovává pověřená instituce pro oblast školství každé autonomní oblasti. Metody výuky, formy výuky, učební materiály a pomůcky jsou plně v pravomoci jednotlivých vyučujících.

Týdenní hodinová dotace stanovená vládou pro anglický jazyk na střední škole je:

ROČNÍK	HODINY
1.	4
2.	4
3.	3
4.	4

V prvních dvou ročnících studují žáci anglický jazyk 4 hodiny týdně, v ročníku třetím se týdenní hodinová dotace pro anglický jazyk snižuje na hodiny 3, v posledních ročníku se počet vyučovacích hodin opět zvýší na 4.

Pro ukázkou uvádím minimální stanovenou časovou dotaci pro cizí jazyk na druhém stupni základní školy vymezenou RVP ZV. Cizí jazyk se na druhém stupni základní školy vyučuje minimálně 12 hodin týdně, avšak počet je rozdělen mezi všechny ročníky druhého stupně (6. - 9. ročník). Pro jednotlivé ročníky tedy připadají 3 hodiny výuky anglického jazyka týdně. Týdenní hodinová dotace pro anglický jazyk je ve Španělsku o 3 hodiny vyšší než v České republice.

3.1. Cílové kompetence ve výuce anglického jazyka na střední škole

Rámec kompetencí, které každému předmětu stanoví vláda, slouží autonomním oblastem jako inspirace k rozšíření vzdělávacích požadavků na své studenty. V následující kapitole představím konkrétní kompetence oblasti Castilla-La Mancha a z nich vycházející rozšířené kompetence bilingvní střední školy IES San Jose. Kompetence oblasti Castilla-La Mancha srovnávám s kompetencemi navrženými v RVP.

Pro srovnání španělského a českého vyučovacího systému v rámci anglického jazyka jsou v práci uvedeny cílové požadavky na studenty obsažené v RVP ZV. Jelikož střední škola ve Španělsku odpovídá podle věku žáků druhému stupni základní školy, bylo zvoleno RVP ZV. V RVP pro základní školy se konkrétně zaměřuji na druhý stupeň základní školy.

Seznam kompetencí oblasti Castilla-La Mancha pro střední školy v této kapitole vychází z oblasti cizích jazyků Královského dekretu pro vzdělávání v CLM 69/2007 z 29. května 2007. Seznam obsahuje 10 obecných cílů, podle nichž by měla být zvolena vhodná náplň výuky. V RVP ZV jsou cílové kompetence rozděleny dle rozvíjení řečových dovedností do tří bloků. Jedná se o receptivní řečové dovednosti, produktivní řečové dovednosti a interaktivní řečové dovednosti. Kompetence pro oba systémy jsou sestaveny tak, aby přispěly k osobnostnímu a společenskému rozvoji každého žáka.

Učivo obsažené v RVP je jako ve španělských vládních vyhláškách školám pouze doporučené a určené k dalšímu rozpracování do jednotlivých ročníků. Konkrétní výběr učiva učitel přizpůsobí nadání žáků, zájmu žáků a také potřebám žáků, které se mohou v každé třídě lišit. Společným cílem je však jak na českém druhém stupni základní školy, tak na španělské střední škole, osvojení kompetencí žáky. Vyučování cizího jazyka poskytuje v obou zemích Evropské unie předpoklad pro komunikaci žáků v rámci integrované Evropy a světa.

3.1.1. Cílové kompetence v RVP ZV

Jedná se o cílové kompetence pro cizí jazyk druhého stupně základní školy, které jsem čerpala z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

Receptivní řečové dovednosti:

- žák čte nahlas plynule a foneticky správně texty přiměřeného rozsahu
- žák rozumí obsahu jednoduchých textů v učebnicích a obsah autentických materiálů s využitím vizuální opory, v textech vyhledá známé výrazy, fráze a odpovědi na otázky

- žák rozumí jednoduché a zřetelně vyslovované promluvě a konverzaci
- žák odvodí pravděpodobný význam nových slov z kontextu textu
- používá dvojjazyčný slovník, vyhledá informaci nebo význam slova ve vhodném výkladovém slovníku

Produktivní řečové dovednosti:

- žák sestaví jednoduché (písemné i ústní) sdělení týkající se situací souvisejících s životem v rodině, škole a probíranými tematickými okruhy
- žák písemně, gramaticky správně tvoří a obměňuje jednoduché věty, promluvy i konverzace
- žák vyžádá jednoduchou informaci

Interaktivní řečové dovednosti:

- žák se jednoduchým způsobem domluví v běžných každodenních situacích

3.1.2. Cílové kompetence oblasti Castilla-La Mancha

Jedná se o cílové způsobilosti žáků v anglickém jazyce, podle kterých by se měla odvíjet výuka anglického jazyka na středních školách oblasti Castilla-La Mancha. V deseti bodech jsou zohledněné kompetence čtení, psaní, poslech, komunikace, příjem a produkce informací, sebehodnocení, samostatnost, respektování cizích kultur a správné jazykové použití cizího jazyka. Podle Hendricha (1988) je osvojení jazykové kompetence účelné v tom, že představuje schopnost vytvářet lexikálně a gramaticky správné věty v daném jazyce, jakož i věty správně dešifrovat.

Kompetence jsou:

- 1) schopnost naslouchat a rozumět obecným i konkrétním informacím v promluvě v různých komunikačních situacích, osvojení si respektujícího a spolupracujícího postoje v komunikačním procesu
- 2) schopnost se srozumitelně a vhodně vyjádřit a reagovat v běžných komunikačních situacích s prokázáním jisté samostatnosti
- 3) čtení a porozumění různých textů odpovídajících žakovým schopnostem a zájmu za účelem získání specifické i obecné informace
- 4) napsání krátkého textu různých účelů a na různá témata za užití vhodných prvků pro dosažení soudržnosti a návaznosti textu jako celku
- 5) znalost a užití správných pravidel lingvistiky, fonetiky, lexikologie a syntaxe se znalostí sociokulturních aspektů, které jednotlivé složky ovlivňují
- 6) schopnost samostatně se učit a efektivně převést své učební zkušenosti ve vlastním jazyce na učení se v cizím jazyce, schopnost sebehodnocení a posouzení svého předchozího učení
- 7) použití jazykových strategií a všech prostředků s jazykem souvisejícím, což zahrnuje i prostředky audiovizuální komunikace a komunikační technologie, pro výběr a prezentaci dat jak ústně, tak písemně
- 8) ocenění znalostí cizího jazyka jako prostředku k přístupu k informacím, jako nástroj učení se různým obsahům výuky a ocenění jazyka jako maximálního zástupce jiné kultury
- 9) uznání cizího jazyka jako prostředku komunikace a porozumění lidí pocházejících z odlišných míst, majících různé jazyky a kulturu, a jako prostředku vyvarování se všem způsobům diskriminace a jazykovým a kulturních stereotypům
- 10) zvýšení sebejistoty a převzetí otevřeného stanoviska ve věci studia a používání cizího jazyka

Kompetence obou systémů rozvíjí řečové a písemné dovednosti žáků v anglickém jazyce. Ve výsledku by španělští i čeští žáci měli být schopni v cizím jazyce komunikovat, srozumitelně předat informace a zároveň informace z textů

či promluvy získat. Španělský systém vhodně rozšířil požadavky o několik důležitých hledisek. Důraz se klade ve srovnání s RVP také na rozvoj samostatnosti žáků a na sociokulturní povědomí o anglicky mluvících zemích. Multikulturní výchova spadá v českém systému pod jednu z cílových kompetencí povinné školní docházky, navíc se jedná o průřezové téma. Zapojení jednotlivých průřezových témat do výuky má na starosti ŠVP, je tedy pouze na rozhodnutí vyučující konkrétní školy, zda je ve výuce anglického jazyka obsáhne, či budou zařazeny do jiného předmětu. Ve španělských kompetencích je opomenuta práce se slovníkem, která se nachází v základních požadavcích RVP. Neznalost práce se slovníkem má podle výsledků výzkumu praktické části této diplomové práce neblahý dopad na výslovnostní schopnosti žáků klasické střední školy.

RVP ZV je v poskytování požadavků na studenty stručnější, výběr náplně výuky zajišťují především jednotlivé školy a jednotliví vyučující. Španělským pedagogům je nabízen širší rámec toho, čeho se ve výuce držet. Odpovědi na otázky, zda jednotlivé požadavky španělští vyučující dodržují, je možné nalézt v praktické části diplomové práce.

3.1.3. Cílové kompetence bilingvního programu střední školy IES San Jose

Tento úsek diplomové práce pojednává o tom, jaký přístup jednotlivé školy zvolily k navrženým kompetencím oblasti Castilla-La Mancha. Pro bližší seznámení s rozšířenými obecnými kompetencemi jsem zvolila bilingvní střední školu IES San Jose.

Každý ročník pracuje s vlastními podrobně rozpracovanými požadavky na studenty. Cílové kompetence byly pro funkční přehled rozděleny do čtyř okruhů – jedná se o komunikační kompetenci, kde se žák učí mluvenému projevu, poslechu a konverzaci, dále kompetence čtení a psaní, kde je nejdůležitějším požadavkem správné porozumění textu, znalost jazyka a práce s termíny jako gramatika, slovní zásoba aj. a nakonec student musí získat znalosti v oblasti sociokulturní a multikulturní. Cílové kompetence bilingvního programu jsou sestaveny ve velkém rozsahu, proto je otázkou, zda žáci dosahují požadovaných výsledků. Rámec kompetencí jsem převzala z webových stránek dané školy.

Cílové kompetence žáků prvního roku studia

Kompetence komunikace – mluvený projev, poslech, konverzace

- být schopen pracovat samostatně, ve dvojici i ve skupině
- aktivně se zapojit do mluvených aktivit
- být produktivním členem diskuse
- způsobně naslouchat ostatním členům diskuze
- osvojit si široké spektrum slovíček za účelem vyjádření vlastní myšlenky, zdůvodnit vlastní tvrzení a přesvědčit další účastníky komunikace o svém tvrzení
- být schopen plynulé mluvy
- dokázat jasně a srozumitelně vyjádřit myšlenku v cizím jazyce

Kompetence čtení a psaní

- za pomoci nashromáždění a utřídění fakt z textu vyjádřit vlastními slovy myšlenku
- naučit se dekodovat skryté myšlenky textu
- vysvětlit obsah textu
- dokázat charakterizovat obsah literárních textů včetně básní
- pochopit spisovatelův odkaz daného díla a převést ho do vlastních slov
- postihnout postavy vystupující v textu v jejich historickém kontextu, dokázat je obecně charakterizovat
- správně užít psaní za účelem informovat, vysvětlit a popsat
- psaním zobrazit vlastní představivost
- využít psaní k argumentaci a přesvědčení
- použít psaní k záznamu poznámek

Znalost jazyka

- nashromáždít takovou slovní zásobu, která by byla pro účastníky komunikace svým způsobem zajímavá, význam jak mluveného, tak psaného slova musí být zřejmý
- převážnou většinu použitých slov vyjádřit pravopisně správně
- naučit se používat pojmy jako literární styl, metafora, zvukomalba, kontext a jiné

- používat slovník za účelem rozvinutí slovní zásoby
- aplikovat interpunkční znaménka z důvodu srozumitelnějšího přenosu informací
- naučit se správně a efektivně používat slovní druhy
- dbát na správnou gramatiku – správné užití členů, pořádek slov uvnitř věty a užití jednoduchých slovesných časů
- postupně zvyšovat složitost větných struktur jak ve psaní, tak v promluvě

Aspekty sociokulturní a multikulturní

- získat povědomí o některých historických a zeměpisných faktech o anglicky mluvících zemích
- znát základní zdvořilostní fráze dané země užitě během konverzace

Cílové kompetence žáků druhého roku studia

Kompetence komunikace – mluvený projev, poslech, konverzace

- být schopný mluvit sám za sebe, ve dvojici či během hromadné konverzace (včetně schopnosti inscenace a dramatizace)
- umět číst nahlas a následně dokázat interpretovat text
- vytvořit krátkou prezentaci včetně způsobilé reakce na vzniklé otázky
- vést diskusi a podílet se na dramatizaci díla
- ujmout se role informátora o výsledcích hromadné diskuse
- podílet se na plánování dramatického představení
- dokázat vyjádřit pocity a myšlenky prostřednictvím hraní rolí
- být schopen skupinové spolupráce za účelem vyjádření myšlenky konkrétního představení
- analyzovat multimediální znaky – zprávy, rozhovory, diskuse
- zúčastnit se jednoduché debaty

Kompetence čtení a psaní

- číst prózu, poezii i drama včetně následné interpretace
- seznámit se s autobiografií a biografií, přečíst si ukázky z knih či internetu
- číst noviny a časopisy, seznámit se se stylem psaní v tisku
- znát slovní zásobu a určit jazykový styl díla daného autora

- dekódovat skrytou myšlenku díla, určit charakter postav a zároveň vyjádřit vlastní názor
- být schopen napsat vlastní text se smysluplným návazným řazením myšlenek, dokázat pracovat s řazením odstavců
- dovednost napsat:
 - autobiografický text ve věci pobavit, informovat či komentovat
 - krátkou informativní zprávu
 - dopis, ve kterém se informuje, vypráví, přesvědčuje či komentuje
 - krátký novinový článek obsahující recenzi, komentář či popis
 - shrnující zprávu, informační, poradenskou či hájící vlastní úsudek
 - recenzi k pobavení, informování nebo radě
 - resumé

Znalost jazyka

- znát slovní zásobu velkého rozsahu vhodnou pro různou škálu potřeb
- minimalizovat chybné hláskování slov
- pochopit používání větné čárky v různých situacích
- správně aplikovat pravidla pro interpunkci
- vštípít si správné užití různých slovesných časů

Aspekty sociokulturní a multikulturní

- respektovat pravidla a typické každodenní zvyky anglicky mluvících zemí
- rozšířit zdvořilostní fráze typické během společenské konverzace
- získat základní znalosti o historii, geografii, literatuře a kultuře dané země
- osobně se podílet na mezinárodní komunikaci prostřednictvím dopisů či digitálních médií

Cílové kompetence žáků třetího roku studia

Kompetence komunikace – mluvený projev, poslech, konverzace

- procvičovat své schopnosti v mluvení a naslouchání pro utužení své sebedůvěry
- přispívat do komunikačních aktivit buďto samostatně, nebo jako člen či zástupce skupiny

- aktivně pracovat ve skupině – rozhodovat, plánovat a organizovat

Kompetence čtení a psaní

- analyzovat aspekty vyprávění, jako jsou postavy, prostředí, téma, struktura
- pochopit funkci literatury faktu a publicistických textů
- vysvětlit význam poezie a analyzovat výběr slov obsažených v básni
- během čtení textu najít hlavní myšlenku a odkaz čtenářům
- rozlišit názory od fakt a identifikovat předsudky
- rozpoznat autorovo stanovisko
- znát rozdíl mezi formálním a neformálním stylem
- rozpoznat různá užití komunikačních metod různých autorů se svými čtenáři
- nalézt slova autorem používaná k přesvědčování čtenáře či slova pro vytvoření požadované atmosféry
- vzbudit zájem u čtenářů
- osvojit si větné fráze vhodné pro oslovení každého typu společnosti
- správně aplikovat logické propojení odstavců
- napsat text za účelem přesvědčení čtenáře
- schopnost doplnit text o prvky napětí
- pochopit rozdíl mezi vyprávěním a popisem
- projevit smysluplně vlastní názor bez nadměrného opakování slov
- napsat analýzu, recenzi a komentář
- napsat text včetně úpravy, kontroly a korektury

Znalost jazyka

- rozšířit jazykové znalosti za správného použití
- kontrolovat a opravit vlastní pravopisné chyby
- hledat chybnou interpunkci v textech
- dohlížet na správné užití interpunkčních znamének
- experimentovat s větnou délkou a složitostí větné struktury
- znát správné užití melodie a pauz během komunikace
- správně použít slovesné časy a slovní vyjádření

Aspekty sociokulturní a multikulturní

- poznávat a respektovat každodenní zvyky typické pro anglicky mluvící země
- rozšířit zdvořilostní fráze vhodné pro konverzaci s rodilým mluvčím
- získat znalosti o kultuře, historii a literatuře dané země
- komunikovat se zahraničními studenty skrze dopisování či digitální formu

Cílové kompetence žáků čtvrtého roku studia

Kompetence komunikace – mluvený projev, poslech, konverzace

- být schopný předat komplexní informace jednoduše, přesvědčivě a pro posluchače zajímavým způsobem
- vyhodnotit informace, které byly předány ústně či vizuálně
- dle svých nabytých zkušeností přesně vyjádřit své myšlenky a představy
- diskutovat jednotlivé názory a být schopen vyvrátit pochybnosti
- mluvit nahlas a srozumitelně, použít správný tón hlasu, intonaci a rytmus

Kompetence čtení a psaní

- u rozsáhlejších textů prokázat pochopení obsahu
- skrze rychlé čtení najít v textu konkrétní informace
- rozpoznat téma textu včetně zrekapitulování, parafrázování úseků textu a zhodnocení
- být schopný porovnat závěry pořízené z několika textů, dále je analyzovat, syntetizovat a zhodnotit
- získat poznatky o tom, jakými prostředky spisovatelé ovlivňují své čtenáře
- rozpoznat jazykové prostředky v textu obsažené, včetně obrazných výrazů
- rozpoznat jednotlivé styly za účelem vyvolat zájem o psané téma, informovat či přesvědčovat
- prokázat smysl pro výběr prostředků podle toho, pro jaké publikum je text zaměřen

Znalost jazyka

- na základě okolností během komunikace správně zvolit slovní zásobu, gramatiku a syntax

- prokázat správné používání pravopisu a interpunkce
- být schopen tvořit jednoduché i složité větné konstrukce
- správně používat dělení textu na odstavce
- přizpůsobit výběr slovní zásoby komunikační situaci

Aspekty sociokulturní a multikulturní

- mít přehled o zvycích dané země a respektovat typické denní návyky anglicky mluvících občanů
- rozšířit znalosti o společenských frázích používaných v dané zemi
- mít povědomí o kulturně historických aspektech dané země včetně zeměpisu a literatury
- prokázat iniciativu v komunikaci se zahraničními studenty prostřednictvím dopisování či za použití digitální technologie

Kompetence bilingvní školy IES San Jose vycházejí ze všech deseti cílových způsobilostí stanovených oblastí Castilla-La Mancha. Škola dle oblastních doporučení procvičuje se svými žáky jak komunikaci, tak četbu textů, dále psaní textů, správné užívání například fonetiky a syntaxe a v neposlední řadě také předává sociokulturní znalosti.

Po čtyřech letech diskutování, hraní scének, prezentování vlastních myšlenek a dokonce účasti na dramatickém představení žák dokáže srozumitelně a jednoduše předat komplexní informaci. Po osvojení kompetencí v psaní a čtení si španělský žák vzhledem k náročnosti požadavků počíná téměř jako rodilý mluvčí. Žák dokáže interpretovat obsah prózy, dramatu i poezie, četbou novin a časopisů se seznamuje s publicistickým stylem psaní a za použití správné úpravy a korektury je schopen napsat například recenzi, popis nebo resumé. Narůstající požadavky ve znalosti jazyka zajišťují tvoření složitějších větných struktur jak v promluvě, tak v psaní. V posledním ročníku žák vzhledem ke komunikaci dokáže zvolit správnou slovní zásobu, gramatiku i syntax. Posledním blokem jsou znalosti sociokulturní a multikulturní. Zde žák získá povědomí o historických a zeměpisných faktech anglicky mluvících zemí a postupně také o literatuře, pozná základní zdvořilostní fráze a osobně se podílí na komunikaci se zahraničními

studenty. Žák po dokončení svého studia na dvojjazyčné střední škole dokonale ovládá anglický jazyk.

Po srovnání specifických kompetencí bilingvní školy IES San Jose s obecnými kompetencemi navrženými vládou bylo potvrzeno to, co se po jednotlivých školách požadovalo – aby obecné kompetence každá škola rozpracovala do užších požadavků. Všechny obecné požadavky jsou detailně rozšířeny o konkrétní způsobilosti pro každý ročník střední školy. Dvojjazyčná škola do svých požadavků na studenty zařadila například práci se slovníkem, což dokazuje, že záleží na každé jednotlivé škole, do jaké míry se nařízených kompetencí chopí, nebo jakým způsobem je rozšíří. Jestli jsou však jednotlivé kompetence ve třídách skutečně procvičovány v takovém rozsahu, jako uvádí škola IES San Jose, lze posoudit z výsledků výzkumu praktické části této diplomové práce.

Praktická část

Úvod

Podle výzkumu Eurostatu², který nebere v úvahu fakt, že ve Španělsku je významné procento obyvatel bilingvních, 46,6 % Španělů mezi 25 a 64 lety nezná žádný cizí jazyk. Na prvním stupni základní školy má 98 % žáků jako první cizí jazyk angličtinu, v ESO³ pak 94 %. To ovšem neznamená, že ji všichni skutečně ovládají. Pokud se dnes vypravíte do Španělska a budete se pokoušet domluvit anglicky, sami zjistíte, že to není jednoduché. Ve výuce druhého cizího jazyka Španělsko zaostává za EU, na prvním stupni se ho učí jen 5 % žáků, v ESO 27 %. (Guia 2011)

Z výše uvedeného výzkumu vyplývá, že se Španělsko potýká s neblahým povědomím evropské veřejnosti ve věci znalosti cizích jazyků. V uvedeném internetovém článku jsou obyvatelé Španělska ve srovnání s ostatními obyvateli států EU nařčeni, že jejich vzdělání v oblasti cizích jazyků značně pokulhá. Znalost cizího jazyka se ve Španělsku podceňuje. Španělština je jedním z nejrozšířenějších jazyků světa, mluví se jím kromě Španělska také ve většině států Jižní a Střední Ameriky, v oblasti Rovníkové Guinei, v USA, na Filipínách a v dalších jiných zemích světa. Obecně se tedy soudí, že Španělé díky světovému rozšíření svého jazyka nemají zájem o studium dalších jazyků. Vycházím-li z údajů výše uvedených statistik, že 98% žáků základní školy a 94% žáků střední školy má angličtinu jako povinný předmět, může vzniknout představa, že výuka anglického jazyka není ve Španělsku dostatečně kvalitní.

² Statistický úřad Evropské unie, jež poskytuje statistiky, které umožňují srovnání mezi jednotlivými zeměmi

³ La Educación Secundaria Obligatoria – bezplatná povinná středoškolská instituce

V posledních letech však španělská vláda projevila velkou snahu o zdokonalení svého obyvatelstva v oblasti cizích jazyků. Ústavní zákon o vzdělání 2/2006 z 3. května 2006 předkládá vyučujícím detailní rámec toho, co a jak vyučovat v jednotlivých stupních školní soustavy. Zákon obsahuje mimo jiné také kritéria pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků a obecné cílové kompetence pro každý předmět, aby výuka, potažmo i výuka cizího jazyku, byla pro získávání vědomostí žáků účinná. Dalším úspěchem je, že se podle výpovědi vyučující katedry anglistiky vysoké školy UCLM⁴ poměrně nedávno zavedla na pedagogických fakultách vysokých škol vedle obecné pedagogiky výuka Metodiky anglického jazyka. Španělská výuka cizích jazyků na základních a středních školách by se měla aktuálně nacházet v pokrokovém stádiu. Cílem této diplomové práce je na základě podkladů získaných během několikátýdenního působení na dvou španělských středních školách zmapovat výuku anglického jazyka ve Španělsku a představit ji na dvou typech španělských středních škol, a to konkrétně na klasické státní střední škole a státní střední škole bilingvní.

Výzkum

Práce je pojata jako kvalitativní výzkum, jehož součástí je analýza získaných dat o výuce anglického jazyka ve Španělsku. Cílem zkoumání je zmapování průběhu vyučování anglického jazyka na španělských středních školách. Výzkum se soustředí na tři hlavní body – metody a techniky výuky anglického jazyka, hodnocení žáků a přístup žáků k výuce cizího jazyka. Praktická část této diplomové práce je věnována rozhovorům se španělskými vyučujícími anglického jazyka. Kromě rozhovorů s učiteli anglického jazyka obsahuje praktická část také výsledky vlastního pozorování průběhu hodin anglického jazyka. Kromě analýzy výsledků výzkumu je také použita metoda srovnávací. Komparace se týká poznatků získaných na dvou španělských středních školách včetně doplňujících informací z českých základních škol

⁴ Universidad de Castilla-La Mancha

druhého stupně. Informace z českých škol jsou čerpány z rozhovoru s vyučujícím anglického jazyka na druhém stupni základní školy. V textu praktické části diplomové práce jsou použity citace z rozhovorů se španělskými vyučujícími, celkové znění rozhovorů je k nahlédnutí v příloze (viz *Příloha 1*).

Jako přínos tohoto výzkumu vidím seznámení se s procesem výuky anglického jazyka na španělských středních školách a vzhled do kvality výuky cizích jazyků ve Španělsku.

Metody a průběh výzkumu

Kvalitativní výzkum je podle Hendla (2009), který se ve své knize odkazuje na J. W. Creswella, definován jako proces hledání a porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.

Dle předem připraveného dotazníku byly na příslušných školách vedeny rozhovory s vyučujícími anglického jazyka. Jednalo se o polostrukturovaný rozhovor, jež se dle Hendla (2005) vyznačuje definovaným účelem, určitou osnovou a velkou pružností celého procesu získávání informací. Vyučující ochotně odpovídali na všechny připravené i situační dotazy, seznámili mne s chodem svých hodin a zajistili tak vhodné podmínky pro uskutečnění výzkumu. Pedagogové IES Pedro Mercedes obohatili tuto práci o několik materiálů, které posílily dokumentaci celého výzkumu.

Odpovědi v sekci “rozhovory“ jsou obohaceny vlastními poznatky, které byly získány zúčastněným pozorováním hodin anglického jazyka. Dle Hendla (2005) se pozorovatel během zúčastněného pozorování sám účastní sociální situace, v níž se předmět výzkumu projevuje. Pozorovatel je v osobním vztahu s pozorovanými, sbírá data a účastní se přirozeně se vyvíjejících životních situací. Veškeré přiložené materiály byly pořízeny se souhlasem vyučujících.

Vlastní pozorování proběhlo ve dvou etapách. K prvnímu nashromáždění poznatků došlo během měsíčního absolvování praxe na dvojazyčné škole IES San Jose v roce 2009. V rámci plnění průběžné pedagogické praxe byla možnost nahlédnout do vyučování pedagogů anglického jazyka této školy. Praxe byla uskutečněna pod záštitou programu Erasmus. Návštěvy hodin se týkaly předmětů historie, zeměpis, biologie, fyzika, anglické čtení a psaní a v neposlední řadě hodin praktického anglického jazyka. Jednotlivé předměty byly vyučovány různými pedagogy. Druhá a pro práci podmiňující etapa výzkumu byla uskutečněna na jaře roku 2011, kdy jsem po dobu šesti týdnů intenzivně docházela do všech čtyř ročníků výše zmíněných středních škol. Na každé škole byl následován rozvrh minimálně jedné z vyučujících (na škole San Jose byly pozorovány hodiny jedné vyučující; na škole Pedro Mercedes jsem sledovala výuku dvou vyučujících, přínosná byla také spolupráce celého oddělení anglistiky této školy). Kromě sledování výuky anglického jazyka na středních školách a rozhovorů s učiteli se výzkum prohloubil o poznatky získané na oddělení anglistiky UCLM. Zde tamní pedagogové předmětu Metodika výuky anglického jazyka pro základní školu poskytli k nahlédnutí řadu materiálů týkající se cílových kompetencí anglického jazyka a doplnili tak výzkum o důležité informace.

Charakteristika škol

IES⁵ Pedro Mercedes spadá pod instituci E.S.O. (=la Educación Secundaria Obligatoria), jedná se tedy typickou španělskou státní střední školou, která se řídí zákony příslušného ministerstva a Rady pro vzdělávání a vědu pro oblast Castilla-La Mancha. Střední škola je ve svých čtyřech etapách určena pro děti od dvanácti do šestnácti let. Cizí jazyk je povinný a vyučuje se v prvních dvou letech 4 hodiny týdně, následující třetí rok 3 hodiny týdně a závěrečný čtvrtý rok opět 4 hodiny týdně. V případě, že student dosáhne během svých studií na střední škole všech kompetencí a cílů školy, získá titul absolvent střední školy.

⁵ IES – el Institut de Educación Secundaria – ústav pro středoškolské vzdělávání

IES San Jose je školní institucí, která nabízí možnost středoškolského studia (ESO), dále studia bakalářského a učňovského různého zaměření. Souběžně je ve spolupráci s Britskou radou možné studium bilingvního programu. Takový program je speciální v tom, že žáci studují veškeré povinné předměty v anglickém jazyce a své studium ukončují písemnou Cambridge zkouškou (CAE). Vyučujícími tohoto programu jsou jak rodilí mluvčí, tak španělští pedagogové. Tento dvojjazyčný program začíná již na základní škole, žáci jsou tedy s anglickým jazykem aktivně seznámeni již v nízkém věku.

Obě školy se nachází ve městě Cuenca, které leží v centrálním Španělsku. Je hlavním městem provincie se stejnojmenným názvem Cuenca a tvoří jednu z částí autonomní oblasti Castilla-La Mancha. Cuenca se rozléhá na ploše 911 km² a čítá kolem 56 000 obyvatel. Historická část města je pro svou jedinečnost zařazena na seznam světového dědictví UNESCO.

Žáci v městě Cuenca mohou volit mezi alespoň šesti středními školami, přičemž jediná škola IES San Jose umožňuje studium dvojjazyčného programu. Docházku tvoří žáci pocházející přímo z města Cuenca nebo mladiství dojíždějící z okolních vesnic.

4. Metody a techniky vyučování anglického jazyka

Výběr metod ovlivňuje celý proces osvojování vědomostí žáků. Pro kvalitní vzhled do výuky anglického jazyka je nezbytné zjistit používané metody jednotlivých vyučujících v procesu výuky. Tuto kapitolu lze rozdělit do dvou větších bloků. První blok se zabývá učebnicemi a dalšími materiály, které se v hodinách anglického jazyka používají. Druhý obsáhlejší blok se věnuje nejenom konkrétním vyučovacím metodám, ale také zkoumá vyučovací jazyk v hodinách, organizační formy vyučování, doplňující aktivizační metody, dále práci s textem a novými slovíčky, obsah fonetiky ve vyučování, podíl psaní, čtení, mluvení, poslechu a gramatiky v hodině, zavedení reálií anglicky mluvících zemí ve výuce, a v poslední řadě řešení nekázně v hodinách anglického jazyka. Ve výzkumu je zohledněna práce se všemi čtyřmi ročníky obou škol.

4.1. Učebnice a další pomůcky

V této části se zabývám učebnicemi a pracovními sešity, které jednotlivé školy používají, dále sešity, do kterých si žáci zaznamenávají poznámky z hodiny a nakonec slovníky. U učebnic mne zajímalo, na kom závisí jejich výběr a do jaké míry se od nich odvíjí výuka.

Obě školy mají ve svých hodinách zavedené **učebnice**, od kterých se výuka anglického jazyka více či méně odvíjí. Jelikož se střední škola dělí na dva cykly, v cyklu prvním se pracuje s učebnicí snazší, poté obtížnost stoupá. Stupeň obtížnosti učebnice závisí na ročníku, věku a znalostech žáků. Během výzkumu bylo zaznamenáno několik učebnic. Zavedená učebnice školy *IES Pedro Mercedes* je Burlington: Passport for ESO autorů Linda Marks & Samantha Darby, nakladatelství Burlington Books. Dle této učebnice je vyučováno ve všech ročnících, a to podle konkrétního obtížnostního stupně. Učebnice je přesně navržena pro výuku jazyka na španělské střední škole. Používaná učebnice všech ročníků bilingvního programu školy *IES San Jose* je English in Mind autorů Herbert Puchta and

Jeff Stranks, nakladatelství Cambridge. Během vyučování jsem se setkala také s používáním učebnice *Succes International: English Skills For IGCSE* autora Marian Barry, nakladatelství Cambridge University Press, která má za úkol žáky kvalitně připravit na závěrečné cambridžské zkoušky. Učebnice obou škol jsou majetkem školy a žákovi jsou poskytnuty zdarma. Všechny tyto učebnice nejsou v porovnání s dalšími cizojazyčnými učebnicemi nijak výjimečné, ve svých lekcích obsahují jak gramatická cvičení, tak texty, které procvičí žákovi praktické znalosti anglického jazyka, a v neposlední řadě také konverzační cvičení zaměřené na mluvení.

Výběr učebnic je na obou školách plně ponechán rozhodnutí jednotlivých vyučujících, přesto vyučující školy *IES Pedro Mercedes* učebnici vybírá po domluvě s kolegy z cizojazyčné větve předmětů. Vyučující *školy druhé* se o vhodném výběru učebnice radí s rodilými mluvčími, kteří na dané škole působí. Mimo učebnici má vyučující plně kompetentní moc rozhodnout co, kdy a jak vyučovat.

Jednotlivé školy však následování jedné učebnice dávají odlišný význam. Výuka anglického jazyka školy *IES Pedro Mercedes* se v celém svém rozsahu odvíjí od jednotlivých cvičení obsažených v učebnici. Sama vyučující konstatuje, že „výuka se striktně podřizuje probírané učebnici a další aktivity navíc jsou netypické.“ Učebnice tvoří schéma výuky jednotlivých hodin a jakékoliv mimořádné aktivity jsou výjimečné. Škola *IES San Jose* se zaměřuje na praktické znalosti žáků, proto je jejich výukový plán předně uspořádán dle potřeb a nedostatků jednotlivých tříd. Výukový plán je velice volný, děti jsou převážně připravovány na používání jazyka v praxi. Doplnující materiály a mimořádné aktivity zaměřené na procvičení konkrétních nedostatků převažují nad prací z jedné učebnice. Jakmile se ve výuce narazí na užitečné či zajímavé téma, není problém u něj strávit několik vyučovacích hodin. Na nižším stupni se před učebnicemi a jinými výukovými materiály upřednostňuje spíše hra – tzn. písničky, scénky, videa, rozhovory a jiné.

Pracovní sešit, který přímo koresponduje s učebnicí, byl zaznamenán pouze ve škole *IES Pedro Mercedes*. Tento sešit si žáci hradí sami. Učitel **dvojjazyčné školy** upřednostňuje před pracovním sešitem mimořádně okopírované materiály

získané z jiné učebnice či internetu, které se týkají momentálně probírané látky. Vzhledem k tomu, že se témata ve výuce mohou neustále vyvíjet a měnit, není vhodné držet se pouze jednoho učebního materiálu. Vyučující školy *IES San Jose* musí s přípravou na výuku strávit mnohem více času, než vyučující školy druhé, který se striktně drží zadání z jedné učebnice.

Co se týče **mimořádných cvičení**, učitel školy *IES Pedro Mercedes* je množí na náklady školy, žák s kopírováním materiálů nemá žádné starosti. Naopak je tomu u žáků školy *IES San Jose*. Ti jsou zvyklí na systém, že vyučující prostřednictvím e-mailu rozešle každému žákovi požadovaný materiál a je pouze žakovou zodpovědností, aby materiál na vlastní náklady vytiskl a přinesl do následující hodiny.

Výzkum se také zajímal o to, jakým způsobem a do jakých materiálů si žáci zaznamenávají poznatky z hodiny. Bylo zjištěno, že pro české žáky tradičně známý **školní sešit, domácí sešit a slovníček** ve Španělsku neexistuje. Sešity jsou vedené systémem jednotlivých papírů formátu A4, které jsou shromážděny v jediných tvrdých kuličkových deskách. Do takovýchto papírů si žák zaznamená poznámky z hodiny, vypracuje domácí úkol a zapíše i nová slovíčka. Pokud si chce učitel domácí úkol od žáků vybrat a zkontrolovat, upozorní třídu předem, aby byl úkol napsán na samostatný papír. Tento papír s úkolem se pouze vyjme z desek a po učitelově opravě se opět může založit na své místo. Speciální sešit na slovíčka neexistuje, žák si nová slovíčka zaznamená dle svých zvyků a potřeb do zmíněných papírů. Ve výjimečných případech učitel školy *IES Pedro Mercedes* pořídí kopie slovíček, které chce s žáky procvičit (viz *Příloha 10*). Tato kopie slouží místo slovníčku, žáci si ji zakládají kamkoliv do svých poznámek.

Vedení si poznámek španělského žáka se zdá být neorganizované. Obzvláště nevhodný je záznam slovíček mezi ostatní poznámky. Pokud by se slovíčka shromažďovala na jediném místě, žák by k nim později měl okamžitý přístup. Dohledávání slovíček mezi poznatky z předešlých hodin je chaotické.

Poslední část této kapitoly se zabývá **slovníky**. Vybavením obou škol je knihovna, kde si žáci cizojazyčné slovníky mohou zapůjčit. Škola *IES Pedro*

Mercedes disponuje vlastním cizojazyčným kabinetem, kde je k dostání vše potřebné k výuce cizích jazyků. Přesto půjčování slovníku není ve škole časté, vyučující této školy dokonce tvrdí, že „zájem žáků o zapůjčení je nulový.“ Na dotaz, zda je po žácích vyžadováno mít v hodinách anglického jazyka vlastní slovník, bylo shodně odpovězeno, že nikoliv. Další zájem se tedy směřoval za zjištěním, jestli práce se slovníkem v hodinách vůbec probíhá. Odpovědi vyučujících byly opět totožné – práce se slovníkem ve vyučování neprobíhá. Dopadem této skutečnosti je, že mladší žáci školy *IES Pedro Mercedes* nedokážou identifikovat transkripční znaky, které se v každém slovníku nachází. Pokud tedy narazí na záznam výslovnosti slovíček, nepřečtou ho. U žáků dvojjazyčné školy *IES San Jose* se předpokládá, že práce slovníkem probíhala již na základní škole, proto se k těmto základním znalostem na střední škole již nevracejí.

4.2. Metody vyučování

Každá ze dvou škol si pro vyučování anglického jazyka zvolila odlišné cíle. Dvojjazyčná škola *IES San Jose* přizpůsobuje celou svou výuku tomu, aby žáci uměli užít cizí jazyk v praxi. Zájem se směřuje k získání co nejširších praktických jazykových dovedností. Škola *IES Pedro Mercedes* má zájem o splnění cílových jazykových kompetencí, které navrhuje komunální rada oblasti Castilla-La Mancha, avšak zvoleným cílem klasické střední školy je podle výpovědi vyučující anglického jazyka předat žákům alespoň několik funkčních pravidel pro dorozumívání se v cizím jazyce. Úspěchem školy je, když se žák domluví s osobou žijící v zahraničí. Tato kapitola zkoumá vzhledem ke stanoveným cílům použité metody a postupy ve vyučování anglického jazyka na dvou španělských středních školách.

Prvním bodem výzkumu této části je sběr a hodnocení informací o tom, jaký jazyk je běžně používán v hodinách anglického jazyka. Dále se práce zabývá výzkumem samostatné či kolektivní práce žáků ve vyučování, výši podílu aktivizačních metod ve vyučování, procentuálním zastoupením psaní, čtení,

poslechu, mluvení a gramatiky v hodině, výslovnostními obtížemi žáků, řešením nekázně žáků a styku s rodiči.

4.2.1. Vyučovací jazyk hodin anglického jazyka

Na začátku byly položeny otázky – jakým jazykem hovoří v hodinách anglického jazyka vyučující? Jakým jazykem hovoří během vyučování žáci?

Oba vyučující se v odpovědích na první dotaz zcela shodli. **Učitelé** hovoří během výuky převážně v anglickém jazyce. Španělština zazní pouze v situacích, kdy není vyučovací látka zcela srozumitelná a také při řešení nekázně. Je kladen důraz na to, aby žáci byli v neustálém kontaktu s cizím jazykem a jeho pravidla si podvědomě vštípili.

Angličtina zazněla od **žáků** školy *IES Pedro Mercedes* během několikátýdenního účastněného pozorování v hodinách anglické jazyka pouze několikrát. Pokud žáci měli dotaz nebo připomínku, vždy promlouvali v rodném jazyce. Během organizovaných rozhovorů či scének žáci mají velký problém vyjádřit se v anglickém jazyce, vyučující je však trpělivý a žákům s promluvou ochotně pomáhá.

Žáci hovoří převážně ve španělštině, o angličtinu se však často pokoušejí. Angličtinu používají zejména během předem připravených scének na určité téma nebo na přímý pokyn učitele.⁶

Naopak žáci *bilingvního programu* druhé školy používají během hodin anglického jazyka výhradně angličtinu. Španělština je učitelem zakázána, přesto v mimořádných situacích učitel ustoupí a složitá látka či problém se vyřeší v rodném jazyce. Žáci mezi sebou v anglickém jazyce konzultují dokonce i výsledky jednotlivých cvičení. Pokud ve třídě zazní španělština, žáci jsou pokáráni. Hovořit v cizím jazyce samozřejmě zabere více času, proto si žáci mezi sebou pomáhají a navrhují slovíčka, která by mluvčí mohl použít. Učitel je v této chvíli trpělivým poradcem, který společně s mluvčím hledá vhodné řešení, jak

⁶ Citace odpovědi vyučujícího školy *IES Pedro Mercedes*

výpověď gramaticky správně sestavit. Výslovnostní nedostatky se neopravují, učitel se soustředí převážně na úspěšnost předání informace. Třidu jako kolektiv spojuje právě to, že všichni bez rozdílu musí hovořit cizím jazykem. Každý z žáků ví, jak složité je srozumitelně se vyjádřit, proto když jednotlivec hovoří, zbytek třídy poslouchá a v nedostacích se mu snaží poradit. Ve třídě funguje spolupráce a vzájemná podpora. Kdyby se změnil přístup vyučujících k nekázni, o které se zmiňuji níže, a byl by striktně sjednán pořádek, pracovní atmosféra třídy by byla pro efektivní výuku ideální.

4.2.2. Organizační formy vyučování

Kapitola se zabývá otázkou, zda španělští pedagogové dávají v hodinách anglického jazyka přednost samostatné či skupinové práci svých žáků.

Samostatná práce žáků v hodinách anglického jazyka je ve španělském vyučování takřka nevídaným jevem. Učitelé se shodli na tom, že žák pracuje samostatně pouze při vypracovávání domácího úkolu, při psaní testu a při samostatném čtení textu. V jiných situacích je dovolena spolupráce, ke které většinou samovolně dojde už jen z důvodu, že potřebný materiál k vykonání zadaného úkolu vlastní pouze hrstka třídy. Tak se automaticky tvoří skupinky, které spolupracují. Skupinová spolupráce žáků se v hodinách anglického jazyka upřednostňuje.

Kooperace žáků probíhá při většině zadaných úkolů, i když práce byla původně zadána jako samostatná. Žáci se automaticky shromáždí nejméně po dvojicích do skupinek a společně přemýšlejí nad danou problematikou. Učitelé do tohoto samovolného procesu seskupení nijak nezasahují, spolupráce žáků je podporována. Po dokončení zadaného úkolu se třída vrátí na svá místa a probíhá formou vyvolávání jednotlivců kontrola. Vyučující školy *IES Pedro Mercedes* dodává, že se výuka odvíjí podle pokynů učebnice, proto je často v hodině zadán samostatný úkol, během něhož žáci přesto vytvoří skupinky.

Dle Skalkové (1983) je didaktickou funkcí skupinového vyučování uplatnění sociálních interakcí ve skupině. Je podporován rozvoj sociálních vztahů

mezi žáky přímo během vyučování. Práce ve skupině rozvíjí vlastnosti jako ochota ke spolupráci, odpovědnost, kritičnost, tolerance k mínění druhého, vlastní iniciativa žáků, upevňuje se dovednost spolupracovat, navzájem si pomáhat, vést diskuse, vyměňovat si názory, organizovat práci a jiné. Výhodou je také zapojení méně aktivních žáků do vzájemné kooperace. Španělští žáci spolupracují i během vypracování drobného úkolu, může se tedy stát, že méně aktivní žáci výsledky kolektivní práce svých spolužáků pouze opíší. Otázkou tedy je, zda španělští vyučující záměrně podporují samovolný vznik skupinek za účelem rozvíjení osobnostních vlastností žáků nebo pouze nezvládají organizační techniky výuky a tolerují, že si žáci i se samostatnou prací radí se svými kamarády.

4.2.3. Aktivizující metody ve výuce anglického jazyka

Aktivizující metody začleňují žáky do výuky jako aktivní členy procesu vyučování. Cílem těchto metod je zahrnutí žáka do vyučování jinou formou, nežli jako příjemce frontální vyučovací metody. „V podstatě jde o to, aby v procesu vyučování byly vytvářeny podmínky pro rozvíjení samostatného aktivního a tvůrčího myšlení a samostatnou aktivní činnost každého žáka.“ (Hendrich 1988: 306) Důraz se klade na samostatnou práci žáků, myšlení a řešení problémů žáků a zároveň vzájemnou kooperaci s učitelem. Výzkum se zajímal o to, jaké aktivizující výukové metody používají ve svých hodinách španělští vyučující anglického jazyka.

V bilingvním programu školy *IES San Jose* je potlačena metoda práce s jednou učebnicí, výuka se soustředí na praktické procvičení užívání anglického jazyka. **Hra** žáky aktivizuje k tvořivosti. Vyučující vypovídá, že „s mladšími žáky jsou herní aktivity zapojeny do výuky takřka denně. Hra je hlavní učební metodou tohoto programu.“

Hry jsou v hodinách anglického jazyka časté i v klasické škole *IES Pedro Mercedes*. Hra slouží k uvolnění žáků, navíc se jedná o zábavnou formu učení se novým poznatkům. Hra se většinou zařadí na začátek hodiny, což žáky pozitivně naladí po zbytek vyučování. Další možností je použít herní aktivitu po práci

s náročnějším gramatickým cvičením, kdy jsou žáci přehlcneni informacemi. Pro ukázkou uvádím aktivitu, která se během zúčastněného pozorování ve škole objevila:

Třídě jsou rozdány lístečky s povoláním, každé povolání má v lístečkách dvě zastoupení. Žáci musí vymyslet vhodnou větu, která by jejich vybrané zaměstnání charakterizovala, s touto větou poté obcházejí spolužáky a hledají, kdo další k danému zaměstnání patří. Celá aktivita probíhá v anglickém jazyce. Žáci se pohybují volně po třídě, jsou tedy alespoň na krátký čas osvobozeni od celodenního sezení v lavicích. Takovéto aktivity se vždy setkají s velkým úspěchem, navíc přirozeným způsobem dojde k procvičení stávajících znalostí.

Inscenační metody jsou ve zkoumaných školách brány jako spontánní herní aktivity, které odlehčí složité gramatické úkoly. Školy se však liší způsobem zařazení scének do výuky. Vyučující školy *IES Pedro Mercedes* používá inscenačních metod jen tehdy, pokud se objeví jejich zadání v učebnici. Naopak škola *IES San Jose* hraní scének ve svých třídách podporuje. Jedná se o přirozené používání jazyka v běžné komunikaci, k čemuž výuka anglického jazyka cíleně směřuje. Scénka se může použít pro znázornění nákupu a prodeje, pracovního pohovoru, reportérů televizních novin atd. Žák má možnost zúčastnit se situace známé z jeho blízkého prostředí. Scének „se užívá nejenom s cíli intelektuálními, ale také s cílem rozvíjet emocionální nebo komunikační stránky osobnosti žáka.“ (Skalková 1999: 186) Zinscenovat se může také běžný rozhovor. Tato metoda se používá velice často a je pozitivním přínosem, když se běžný rozhovor zvrátí v diskusi celé třídy.

Dramatizace je učební metodou používanou pouze ve dvojjazyčné škole *IES San Jose*. Jedná se o dramatizaci obecně známé hry. Po dobu několika týdnů je jedna vyučovací hodina týdně výhradně věnována secvičení buď celé jedné hry, anebo určitého dějství. Žákům se přidělí jednotlivé role, učitel vystupuje v postavení režiséra. Celá třída spolupracuje a společně vymýšlí, jakým způsobem hru odehrát. Když je třída připravena, hru před spolužáky z jiných tříd veřejně odehraje.

4.2.4. Práce s textem a novými slovíčky

Během vyučování a při práci s textem se neustále objevují nová slovíčka. Výzkum zajímalo, jakým způsobem se v hodinách anglického jazyka s textem pracuje a pokud je zjištěno nové slovíčko, zda ho učitel zapíše na tabuli i včetně transkripce.

Nové slovíčko by žáci měli mít k dispozici před očima, což znamená učitelem zapsané na tabuli. Žáci si poté slovíčko v přesném znění opiší do svých poznámek do míst, kde se později spolehlivě rychle najde. Takové místo efektivně zastupuje slovníček. Ve třídě by také měla zaznít výslovnost slovíčka, je totiž logické, že žák může výslovnost později zapomenout. Aby k tomu nedošlo, posloužit by měl záznam transkripce přímo vedle napsaného slovíčka a jeho překladu. Kdykoliv žák na slovíčko ve svých poznámkách narazí, má možnost si ho přečíst i se správnou výslovností. Avšak vyučující školy *IES Pedro Mercedes* takovouto metodu záznamu nového slovíčka naprosto ignoruje a neznámé slovíčko žákům pouze ústně podá. Navíc u žáků prakticky neexistují slovníčky, proto je předání nového slovíčka pro žáky naprosto neúčelné. Nové slovíčko zaznamenané mezi dalšími různými cvičeními je pro obtížnou dosažitelnost rychle zapomenuto a bez transkripce žák může pouze hádat, jak se správně vyslovuje. Bilingvní škola *IES San Jose* nová slovíčka zaznamenává na tabuli včetně transkripce. Speciální slovníček však chybí i v této instituci.

K části **práce s textem** byla položena otázka – čtou žáci při práci s textem nahlas? Shodně bylo odpovězeno, že ano, texty se skutečně čtou ve všech třídách obou škol nahlas. Na jednom textu se ve čtení vystřídá více žáků, pořadí určí buď sám vyučující, nebo se řazení odvíjí od dobrovolného hlášení žáků. Co se týče délky čteného textu jedním žákem, rozhodne buď sám učitel, nebo se žáci po větách střídají dle zasedacího pořádku.

Žáci čtou nahlas, avšak jsou přehlíženy chyby ve výslovnosti. Studenti většinou čtou slovíčko ve fonetické podobě. Učitel jen málokdy upozorní na nedostatky ve výslovnosti. Tato metoda spěje k tomu, že žáci se nasloucháním výslovnostních chyb učí špatné výslovnosti. Pokud se chyba ve třídě opakuje

častěji, žáci si její znění zapamatují a přeučení bývá obtížné. Obě školy, jak *klasická střední*, tak i *dvojjazyčná*, nedávají výslovnosti velkou váhu.

4.2.5. Fonetika

Výsledky výzkumu předešlé části daly podnět k tomu, aby se výzkum dále soustředil na zařazení fonetiky, se zvláštním zřetelem na výslovnost a přízvuk, do vyučovacích osnov anglického jazyka ve Španělsku.

Zatímco žáci *klasické střední školy* se s fonetikou seznamují až během studia na střední škole, konkrétně ve druhém a třetím ročníku, u žáků *bilingvního programu* se předpokládá, že fonetiku ovládají již od základní školy, proto je zde fonetická transkripce běžnou součástí testování. Opomíjení zahrnutí fonetiky do běžné výuky má na žáky středních škol dopad v podobě chybné výslovnosti převážné většiny slov.

S **výslovností** anglického jazyka mají Španělé obecně velký problém. Španělská slova se vyslovují tak, jak foneticky znějí jednotlivá písmena. Dalšími ovlivňujícími faktory špatné výslovnosti jsou neznalost základních fonetických pravidel anglického jazyka a nekvalitní vyučovací metody, které zaznamenala starší španělská generace. První faktor je zdůvodněn zařazením fonetiky až do druhého ročníku střední školy. Figuruje zde také skutečnost, že na školách je zcela opomenuta práce se slovníkem a žáci neznají standardní fonetické znaky, které ve slovnících značí výslovnost slovíčka. Jako druhý faktor byla zmíněna špatná učební metoda starších učitelů aplikovaná na děti mladšího školního věku. Na základě výpovědi vyučující vysoké školy UCLM předmětu Metodika anglického jazyka bylo zjištěno, že bývalo zvykem učit žáky vyslovovat anglická slovíčka ve složení, v jakém byla zapsána – tzn. foneticky. K demonstraci této učební metody bylo použito anglické slovíčko “table“. V dřívějších dobách bylo po žácích požadováno, aby toto slovíčko vyslovovali /'table/. Až po několika ročnících, kdy žáci prošli základním seznámením s cizím jazykem, se žáci měli přeučit vyslovovat slovo na /'teibəl/. Jako důvod tohoto komplikovaného procesu učení se uvádí požadavek, aby žáci nebyli zahlceni novými informacemi a pro seznámení

s novým jazykem byla prvně použita pravidla blízká jazyku rodnému. Výsledkem však bylo, že se žáci mnohdy nové výslovnosti nepřeučili a zůstala jim zcela chybná představa o výslovnosti anglického jazyka. Tento chybný výslovnostní základ si Španělé sebou nesou po generace, nadějí na zlepšení je poměrně raná reorganizace vyučovacích metod ve školství a zařazení cílových kompetencí v každém předmětu.

V této části uvádím nejčastější **chyby**, kterých se žáci středních škol ve výslovnosti obecně dopouštějí. Na základě rozhovorů se španělskými vyučujícími anglického jazyka bylo zjištěno, že žákům střední školy *IES Pedro Mercedes* dělá největší obtíže výslovnost fonému TH, který je vyslovován, jako běžné T. Dalším problémem je foném S na začátku slova. S se na začátku foneticky vyslovuje jako /es/, tudíž například slovo “Spanish“ je španělskými žáky vyslovováno jako /es'peniʃ/. Důvodem je interference z mateřského jazyka, která negativně ovlivňuje žakovu výslovnost. Před řadu španělských slov začínajících na S je automaticky připojen vokál E. Totožný výslovnostní problém mají i žáci dvojazyčné školy *IES San Jose*. Přesto, pokud zazní tento deficit ve třídě, učitel žáky na chybu neupozorní, stejné chyby se totiž dopouští také učitelé. Vlastním zúčastněným pozorováním byly zaznamenány další výslovnostní nedostatky. Žáci obou škol včetně vyučujících běžně vyslovovali slovo “question“ jako /kvesti'ón/ a jiné.

Dále pak oslovení vyučující uvádí, že v učebních osnovách obou škol je také zahrnuto učení se anglickému **přízvuku**. Vlastní zúčastněné pozorování však tvrzení o procvičování slovního přízvuku nemůže podpořit. Přízvuk společně s výslovností jsou velkým problémem všech španělsky mluvících občanů – žáků i učitelů. Důvodem je ovlivnění rodným jazykem. Španělé dávají přízvuk na poslední či předposlední slabiku slova. Vyučující školy *IES Pedro Mercedes* v rozhovoru uvádí, že přízvuk je opravdovým defektem všech španělských žáků. Kvůli interferenci z mateřského jazyka v oblastech přízvuku a výslovnosti je anglický jazyk v podání španělského obyvatelstva značně nesrozumitelný. Toto tvrzení však není obecně platné, výzkum vychází z vlastních zkušeností během

pobytu ve Španělsku, a to při návštěvách dvou středních škol, studiu na UCLM a styku s místními obyvateli.

4.2.6. Dílčí procvičování jazyka

Tento úsek praktické části zkoumá podíl mluvení, psaní, čtení, poslechu a gramatiky ve vyučování anglického jazyka.

Největší důraz mimo gramatiku je ve škole *IES Pedro Mercedes* kladen na procvičování poslechu a mluveného projevu. Psaní se zadává formou kompozic jako domácí úkol. Procvičení všech dílčích dovedností má na starosti učebnice. Žáci školy *IES San Jose* navštěvují dvojjazyčnou školu, důraz je tedy dáván na všechny znalosti s cizím jazykem související, avšak obecně se psaní a čtení procvičuje samostatně doma a aktivní mluvení přímo během výuky. Poslech se cvičí přirozenou cestou, a to když vyučující na žáky hovoří pouze v anglickém jazyce. Gramatika je látkou navíc. Praktické znalosti použití anglického jazyka je prvořadé.

Na otázku, co z tohoto výběru dělá žákům střední školy největší problém, bylo učitelem *dvojjazyčné střední školy* odpovězeno, že není relevantní se na toto téma dotazovat. Počítá se tedy s tím, že žák dvojjazyčné školy musí zkušeně ovládat jak gramatiku, tak i četbu, mluvení, psaní a poslech. Přesto žáci školy *IES Pedro Mercedes* mají podle vyučujícího v poslechu nedostatky.

Díky nashromážděným informacím během několikátýdenního docházení do obou škol bych chtěla více rozvinout téma **gramatiky**, a to na škole *IES Pedro Mercedes*. Po nahlédnutí do učebnice určené pro třetí ročník střední školy (odpovídá prvnímu ročníku české střední školy) bylo dle lekcí zjištěno pořadí gramatiky určené k probrání. Lekce obsahují tuto gramatiku:

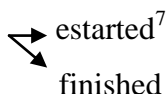
LEKCE	GRAMATIKA
1.	Present simple + present continuous
2.	Comparison of adjectives
3.	Past simple
4.	Past continuous
5.	Present perfect
6.	Future – be going to
7.	Future - will
8.	Adverbs
9.	Present passive + past passive

Jelikož se jedná o gramatiku třetího ročníku střední školy a španělský žák začíná povinně s anglickým jazykem v první třídě základní školy, znamená to, že tato gramatika je určena žákům po devíti letech učení se cizímu jazyku. Nestranného pozorovatele napadne, že se jedná pouze o opakování, proto uvedu opakování slovesného času *past simple* ve třetím ročníku střední školy:

Ve třídě je úkolem žáků uvést rozdíly mezi *present perfect* a *past simple*. Žáci nerozumí anglickým výrazům, proto je vyučující pro přehlednost napíše na tabuli. Žáci stále na otázku rozdílů nedokážou odpovědět, proto se vyučující dále ptá, co

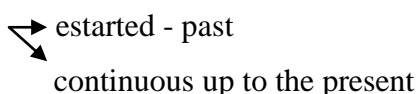
tedy znamená výraz “past simple“. Třída mlčí. Po několika minutách učitel třídy v rodném jazyce připomene, co tento slovesný čas znamená. Aby byl výklad účelný, učitel napíše na tabuli látku v anglickém jazyce. Zápis vypadá:

Past simple

1) Actions

2) Past adverbs of time (yesterday, last, ago)

Present perfect

1) Actions

2) No time adverbs – particles yet, already, since, for, ever

Použití *estarted* místo správného *started* by se dalo prominout žákovi, učitele by však vlastní jazyk negativně ovlivnit neměl. Šokující je také skutečnost, že žáci třetího ročníku státní střední školy nedokážou vysvětlit, co “past simple“ znamená. Výuka se samozřejmě také odvíjí od schopností učitele. Tento vyučující se výzkumu zúčastnil pouze jeden den, další dny jsem byla bez vysvětlení odkázána na jiného učitele. Uvedení příkladu opakovaní přímo z hodiny anglického jazyka prokázalo, že výše zmíněná učebnice není určena k procvičení stávajících znalostí, ale žáci třetího ročníku střední školy skutečně probírají základní gramatiku až v tak pokročilém stádiu učení.

4.2.7. Reálie anglicky mluvících zemí

Téma studuje zahrnutí reálií anglicky mluvících zemí do výuky španělských středních škol. Znalost reálií je jednou z cílových kompetencí žáků, které navrhuje

⁷ Interference z mateřského jazyka – před španělská slova začínající S je v určitých případech vložen vokál E

pro anglický jazyk oblast Castilla-La Mancha. Otázkou tedy bylo, jakým způsobem vyučující výuku reálií pojmají.

Výuka klasické střední školy *IES Pedro Mercedes* se odvíjí od zadání jednotlivých cvičení obsažených v učebnici, proto pokud se toto téma v učebnici neobjeví, učitel sám reálie do výuky nezahrne. Vyučující školy *IES San Jose* uvádí, že čas do času přinese do hodiny anglického jazyka fotografie z dovolené či promítne video obsahující informace o cizojazyčných zemích. Ve výuce se reálie objeví pouze jako oddechová výuková metoda. Závěr je tedy takový, že přesto, že vědomosti o reáliích jsou vládou zahrnuté pod obecné sociokulturní znalosti, vyučující je do svého vyučování obsáhnou pouze okrajově. K naprostému plnění podrobných vládních požadavků, které uvádím v teoretické části diplomové práce, tudíž nedochází.

4.2.8. Nekázeň

Nekázeň je občasným problémem každé třídy a výrazně ovlivňuje průběh celého vyučování, proto se výzkum také zajímal o to, jakým způsobem španělští vyučující řeší nekázeň v hodinách anglického jazyka.

Extrémně vyrušující žáci jsou posláni do speciální třídy, kde vypracovávají zadané úkoly. Pokud tito žáci vyrušují i nadále, jsou se speciálními úkoly posláni na týden domů.⁸

Speciální třída pro rušící žáky i týdenní vyloučení žáků jsou na španělské poměry překvapivě přísné. Tak vysoká hrozba by měla nekázeň plně odstranit, otázkou však je, jaká míra vyrušování žáků je akceptovatelná. Podle vlastního zúčastněného pozorování musím konstatovat, že pro českého učitele je hluk ve třídě během výuky neúnosný. Španělští vyučující jsou na hluk ve třídě zvyklí a zdá se, že ho ani nevnímají. Také škola *IES Pedro Mercedes* posílá nejvíce problémové žáky s mimořádně zadaným úkolem do speciální třídy přímo určené

⁸ Citace odpovědi vyučující školy *IES San Jose*

pro narušitele výuky z různých tříd celé školy. Tam je žák nucen strávit alespoň jednu vyučovací hodinu.

Rodiče se kontaktují pouze v nejzazších případech. Učitelé mají ve svém rozvrhu vymezenou jednu hodinu týdně, kdy jsou rodičům k dispozici pro případné dotazy. Rodiče žáků však přicházejí pouze v případě, že je učitel předem vyzve, což není zcela běžné, proto onu jednu hodinu týdně učitel využívá k opravě testů a domácích úkolů nebo k přípravě do hodin. Možnost konzultace s učitelem se nevyužívá. Vyučující školy *IES San Jose* doplnil, že rodič je žakovou výslednou známkou z předmětu o prospěchu a chování kvalitně informován, není tedy důvod se dále o jeho učebních úspěších či neúspěších informovat.

4.3. Shrnutí výsledků

Zkoumané školy si pro výuku cizích jazyků zvolily odlišné cíle. Cílem klasické střední školy *IES Pedro Mercedes* je seznámit žáky s cizím jazykem a nabídnout základy pro konverzaci v anglickém jazyce. Druhá škola *IES San Jose* se v první řadě soustředí na plný rozvoj praktických znalostí žáků v cizím jazyce. Po absolvování střední školy by žák dvojjazyčného programu měl být schopen účelně reagovat v anglickém jazyce na mluvené i psané slovo, měl by být způsobilý v cizím jazyce diskutovat, předat srozumitelné informace a jiné. S cíli školy souvisí výběr vyučovacích metod a učebních pomůcek.

Škola *IES Pedro Mercedes* dává přednost práci s jednou učebnicí. Učebnice je rozhodujícím parametrem pro veškerou výuku. Vyučování následuje řazení jednotlivých cvičení, které individuální lekce obsahují. Od práce s učebnicí se odvíjí další používané metody. Jedná se o metody slovní a metody opakování a procvičování vědomostí a dovedností. Těchto dvou metod využívá také vyučující školy *IES San Jose*. Metody práce s jednou učebnicí jsou zde potlačeny, výuka se soustředí na praktické procvičení jazyka. Značně využívanými metodami jsou pro svou praktičnost metody aktivizační, nejvíce se pracuje s aktivitami herními,

inscenačními a dramatizací. Hry a inscenace jsou jako zábavná forma vyučování používány i ve škole *IES Pedro Mercedes*. Aktivizující metody aktivně zahrnují žáka do výuky a umožňují praktické užití dosavadních vědomostí. Praktickému procvičení jazyka školy *IES San Jose* napomáhá i nařízení učitele v hodinách hovořit pouze v anglickém jazyce. Žáci jsou nuceni přemýšlet v cizím jazyce i v takových případech, když se chtějí na něco zeptat, či když odpovídají na dotazy učitele. Srozumitelně se vyjádřit v cizím jazyce není snadné, proto si žáci vzájemně pomáhají a vzniká tak dobrá pracovní morálka třídy. Žáci *druhé školy* hovoří během vyučování v jazyce rodném, tudíž procvičení cizího jazyka nepřipadá v úvahu.

Žáci *obou škol* jsou neobvykle hluční a výuka je tím velice narušena. Dalším nedostatkem ve výuce je opomíjení opravy výslovnostních chyb. Výslovnost a přízvuk jsou obecným problémem španělského obyvatelstva. Za chybnou výslovnost společně s přízvukem jsou zodpovědné - opomíjení zahrnutí fonetiky do běžné výuky, neznalost základních fonetických pravidel, nekvalitní vyučovací metody, neznalost práce se slovníkem, interference z mateřského jazyka včetně chybné výslovnosti samotných učitelů.

Co se týče organizačních forem výuky, kolektivní práce žáků převažuje na obou školách nad prací samostatnou. Žáci spolupracují i při sebemenších úkolech. Skupinky se tvoří automaticky a neorganizovaně. Žák *dvojjazyčné školy* musí zkušeně ovládat gramatiku, poslech, čtení, psaní i mluvení. Poslech se cvičí přirozenou cestou, a to když vyučující na žáky hovoří pouze v anglickém jazyce. Gramatika je látkou navíc. Žáci školy *IES Pedro Mercedes* procvičují dle učebnice všechny vyjmenované dovednosti, avšak výzkum prokázal, že i v pokročilém stádiu studia žáci neumějí základní gramatické definice.

Pokud je v hodině objeveno nové slovíčko, vyučující školy *IES Pedro Mercedes* ho pouze ústně přeloží. Jelikož žáci nevlastní slovníček a ke všemu neznají transkripční znaky pro záznam výslovnosti, je metoda předání slovní zásoby naprosto nefunkční. Slovníček chybí i u žáků *bilingvního programu*, slovní zásoba je však učitelem zapsána na tabuli i včetně výslovnosti. Realie anglicky mluvících zemí se i přes vládní doporučení nevyučují, výjimku tvoří učitel školy *IES San Jose*, který pojal realie jako ukázkou čehokoliv, co s cizí zemí

souvisí. Čas od času tedy do vyučování přinese fotografie z cest či lístek z kina. Pro neukázněné žáky je připravena speciální místnost, kam jsou žáci s mimořádným cvičením za trest posíláni. Škola *IES San Jose* nejzlobivější žáky dokonce po dobu jednoho týdne vyloučí. Hrozba na žáky však neplatí a výuka je nepřetržitě narušována nekázní žáků. Spolupráce s rodiči neprobíhá, přesto učitelé věnují jednu hodinu týdně pro případné konzultace. Tuto hodinu týdně posléze odpočívají nebo pracují na přípravě do hodin.

5. Hodnocení žáků ve výuce anglického jazyka

Tato část diplomové práce se zabývá hodnocením vědomostí žáků v hodinách anglického jazyka. Výzkum je blíže zaměřen na obecné informace o hodnocení žáků, ústní hodnocení žáků a způsoby ověřování vědomostí žáků z anglického jazyka. Téma obecné informace o hodnocení žáků se zabývá kritérii, jaké vyučující zohledňují při evaluaci žáka, a výslednou známkou, která zahrnuje vysvědčení, obecně uspokojivé známky a problematiku propadání. Kapitola ústní hodnocení žáků popisuje, jakým způsobem v hodinách probíhá okamžité ústní hodnocení, respektive zpětná vazba. U způsobů ověřování vědomostí žáků je hlavním cílem zjistit, jakými metodami a formami španělští pedagogové své žáky zkouší a jak tyto konkrétní podoby testů a ústního zkoušení vypadají.

5.1. Obecné informace o hodnocení

Tato kapitola se zabývá podmínkami, za kterých probíhá hodnocení znalostí žáků z anglického jazyka. Nastíněno je také procentuální hodnocení dílčích aspektů výsledné známky, proto se druhá část této kapitoly podrobněji zabývá výslednou známkou obsaženou ve vysvědčení, problematikou propadání a také ukončením středoškolského vzdělání.

5.1.1. Kritéria hodnocení

Hodnocením žáků se zabývá jak Ministerstvo školství, tak i komunální rada pro oblast školství provincie Castilla-La Mancha. Podmínky pro hodnocení jsou navrženy oběma institucemi obdobně. Učitelé se inspirojí navrženým rámcem, avšak v hodnocení je jim dán prostor pro vlastní způsoby a požadavky. Škola **IES San Jose** pracuje v bilingvním programu s vlastním navrženým schématem pro oblast hodnocení anglického jazyka. Každý ročník má přesně stanovená pravidla, na co se má ve věci hodnocení brát ohled.

Pro ukázkou jsou vypsány jednotlivé body **hodnocení anglického jazyka prvního ročníku bilingvního programu školy IES San Jose:**

- pochopit jak obecnou myšlenku, tak i konkrétní informace předané během komunikace, dále porozumět odkazu denních médií za předpokladu, že se hovoří pomalu a srozumitelně
- účastnit se diskuse na témata známá či dříve zmíněná, být schopný navázat na předešlou komunikaci včetně schopnosti předání srozumitelné informace podané adekvátně k záměru komunikace
- pochytit z odpovídajícího textu vzhledem k věku obecnou myšlenku i konkrétní specifické informace. Žák dokáže pracovat s různými tématy různých textů a dalších odpovídajících učebních materiálů
- napsat krátký text na různá témata za použití vhodné slovní zásoby, struktury a funkce, včetně základních prvků soudržnosti a návaznosti textu. Respektují se pravopisná pravidla a správná interpunkce
- znát morfologii, syntax a fonologii cizího jazyka a tuto znalost použít v různých kontextech komunikace, dále jako nástroj při samostudiu a během oprav vlastní předešlé promluvy
- rozpoznat a aplikovat různé příklady strategií vhodných pro vlastní pokroky v učení
- použít k získání informací technologii či běžnou komunikaci, použít promluvu k navázání společenských vztahů
- znát některé kulturní a geografické aspekty zemí, ve kterých se mluví anglickým jazykem. Hodnocen je také žákův zájem o poznání.

Zajímavé však je, že kritéria hodnocení studentů bilingvního a klasického programu, jejichž studium umožňuje táž samá škola *IES San Jose*, jsou zcela shodné. Je tedy pouze ověřen fakt, který se potvrdil již v teoretické části této diplomové práce u srovnání obecných a specifickým kompetencí - škola vychází z vládních požadavků a samotný průběh vyučování včetně hodnocení ponechává na vlastním uvážení konkrétního pedagoga.

Vyučující školy *IES Pedro Mercedes* vypracoval pro každou lekci vlastní podrobné schéma. Od tohoto schématu se odvíjí celý proces vyučování včetně evaluace. Každá lekce má vlastní učební plán s podrobným popisem didaktických cílů, probírané gramatiky, aktivit, vhodných učebních materiálů a popisem kritérií pro hodnocení. Tato kritéria zahrnují výsledky z testů, dále učitelovo pozorování žákovy denní práce, posouzení žákových snah v hodině, žákovu motivaci a aktivitu.

Co se týče výsledné známky, *obě školy* si samy navrhly procentuální hodnocení dílčích aspektů. Procentuální rozvržení výsledné známky na škole *IES San Jose* vypadá takto:

Výsledná známka z anglického jazyka – IES San Jose	
Písenné zkoušky	60%
Psaní	10%
Čtení	10%
Plnění povinností během školního roku	10%
Pozorování učitele	10%

Procentuální zohlednění žákovy výsledné známky z anglického jazyka navržené školní radou *IES Pedro Mercedes* vypadá takto:

Výsledná známka z anglického jazyka – IES Pedro Mercedes	
Výsledky z testů (+kompozice)	50%
Aktivita (+domácí úkoly)	10%
Motivace a zájem	10%
Kázeň	10%
Soutěže	10%
Sledování denní práce učitelem	10%

Z tabulek vyplývá, že systém hodnocení anglického jazyka obou škol je srovnatelný. Ve výsledné známce je zohledněna kromě známek z testů také aktivita v hodině a učitelův posudek práce žáka v hodině. Aktivita v hodině je velice důležitá, vzorové chování přispívá k dobré pracovní atmosféře celé třídy, přesto je zarážející, že od posudku vyučujícího se odvíjí celých 50% žákovy výsledné známky. Zároveň parametry školy *IES Pedro Mercedes* “motivace a zájem“, “kázeň“ a “soutěže“ působí, že pokud žák v učiteli zanechá špatný dojem, negativně to ovlivní jeho známku. Tento styl hodnocení však mohou uvítat žáci, kterým se v testech nedaří uspět, a přesto v hodinách anglického jazyka projevují zájem o výuku. Co dalšího by se těmto 50% dalo vytknout, je, že učitelovo hodnocení je neveřejné, žák tedy nemá přehled o tom, kolik pozitivních a negativních značek získal. Tajnou evaluaci žáků praktikují i učitelé školy *IES San Jose*.

5.1.2. Výsledná známka

Podkapitola této části diplomové práce dále rozvíjí výslednou známku zmíněnou v předešlé části. Oblast se věnuje vysvědčení, aktuální problematice propadání a formě ukončení středoškolského vzdělání.

Vysvědčení španělský žák získá třikrát do roka. Každý trimestr se ohodnotí žákovy znalosti ze všech předmětů. Žáci *IES Pedro Mercedes* obdrží obdobně jako čeští žáci výpis předmětů a známek z nich získaných. Vysvědčení žáků školy *IES San Jose* je doplněno písemnými poznámkami učitele. Efektivní posudek může žákovi pomoci v jeho budoucích studiích, zdravá kritika nabídne studentovi jiný postup přípravy na hodiny anglického jazyka. Informace, jak takový posudek vypadá, jaký má rozsah a zda se písemně žák hodnotí v každém předmětu, mi učitel během rozhovoru nesdělil. Pravdivost tvrzení o písemné evaluaci není tedy nijak potvrzena. Škola *IES Pedro Mercedes* poskytla kopii vysvědčení jednoho ze svých žáků, materiál je přiložen na konci této práce (viz *Příloha 2*), naopak škola *IES San Jose* kopii vysvědčení odmítla dodat.

Obě školy se shodly na tom, že žák, který se může chlubit dobrou úrovní anglického jazyka, obvykle na vysvědčení získá známku 7. Známky 9 a 10 jsou výjimečné a obdrží je pouze žáci s nejlepšími výsledky. Aby žák v předmětu uspěl, musí dodržet hranici alespoň pěti bodů. Bodová škála známek je ve Španělsku rozmanitější, avšak nevýhodou je, že žák má na neúspěch téměř poloviční šanci. V České republice existuje pouze jedna číslice pro značení neúspěchu, žák tedy nemusí litovat, že mu například hodnocení o bod uteklo. Na druhou stranu pestrá stupnice známek může podpořit žákovu motivaci ke zlepšení. Například žák s výsledkem 1 má stále velkou naději postupovat výše a výše.

Další bádání se soustředilo na oblast **propadání**. Na otázku, zda je běžné, že žáci z anglického jazyka propadají, se mi dostalo dvou protichůdných odpovědí. Vyučující školy *IES San Jose* pravděpodobnost propadání svých žáků zcela popřel. Žáci této školy studují všechny předměty v anglickém jazyce, tudíž

neprospěch v praktickém anglickém jazyce se dá vyloučit. Získat dobré známky z praktického anglického jazyka je pro dvojjazyčné studium základem a žáci si tento fakt plně uvědomují.

V kontrastu však stojí žáci školy *IES Pedro Mercedes*, kteří podle výpovědi své vyučující skutečně propadají, a to velice často. Tuto skutečnost potvrzují materiály o studijních výsledcích žáků pořízených během výzkumu na škole *IES Pedro Mercedes*. Procentuální výsledky úspěšnosti prvního ročníku v prvním trimestru roku 2010 jsou k nahlédnutí v příloze (viz *Příloha 3 a 4*). Kolonka “suspensos“ uvádí počet žáků jedné třídy, kteří v uvedených předmětech propadli. V prvním trimestru prvního ročníku neuspělo z anglického jazyka 6 žáků z 21. Přiložené studijní výsledky čtvrtého ročníku druhého trimestru roku 2010 školy *IES Pedro Mercedes* uvádí, že v anglickém jazyce propadlo 11 žáků z 27, avšak dalších 7 žáků se známkou 5 ocitlo na pomezí s nezdarem. Za povšimnutí také stojí, že jeden z žáků dosáhl nejvyšší možné známky, a to známky 10. Za to v českých školách propadání žáků v anglickém jazyce není nijak časté. Na dotazované základní škole druhého stupně v pololetí propadnou 1-2 žáci, avšak nejedná se o počet propadajících v jedné třídě, ale ve všech ročnících druhého stupně základní školy (6.-9. třída). Na konci školního roku poté průměrně propadá z anglického jazyka jeden žák na celý druhý stupeň.

Školský systém ve Španělsku žákovi umožňuje pokračovat ve studiu, i když z předmětu propadne více než jednou. Žák tedy může propadnout ve všech třech trimestrech. Pokud taková situace nastane, v září škola umožní podstoupit opravné zkoušky. Jestliže jedinec uspěje, pokračuje ve studiích dále. V případě, že neuspěje, pokračuje dále také, ale musí si předmět, ve kterém propadl, opravit. Nakonec studium vypadá tak, že žák pokračuje ve výuce, avšak ke svým předmětům mu navíc přibudou předešlé předměty nevykonané. Nutno dodat, že žák může propadnout nejvýše ze dvou předmětů. Tři nesplněné předměty zaručí opakování celého ročníku. Žákovi, který neprojevuje o předmět žádný zájem, nehrozí takřka žádný postih. Žák ztrácí motivaci a v předmětu se nezlepšuje.

Propadání je v tomto předmětu zcela běžné, žáci se tedy za svůj neúspěch nemusí stydět, neboť řada jejich spolužáků se nachází ve stejné situaci. Motivace ke zlepšení tím pádem slábne. Španělští pedagogové k tomuto jevu dodávají, že

španělští studenti nemají zájem o znalost cizího jazyka. Zájem o dobré výsledky z anglického jazyka jsou takřka nulové, žáci až na výjimky berou znalost cizího jazyka jako podřadnou. Přesné důvody vysokého procenta propadání žáků jsou však neznámé.

Pokud však žák úspěšně absolvuje všechny čtyři ročníky střední školy, pro zakončení studia není požadována žádná speciální zkouška, jako například maturita. Student po obdržení posledního vysvědčení získá titul absolvent střední školy. Jedinou výjimku tvoří dvojjazyčná škola *IES San Jose*. Ta pro své studenty čtvrtého ročníku zajistí možnost složení CAE zkoušky. Tato zkouška je nepovinná a žák si ji hradí sám. Pokud žák v testu neuspěje, další rok ho může opakovat. Většinou záleží na zájmu žáka, zda chce zmíněný test podstoupit či případně další rok opravit.

5.2. Ústní hodnocení žáků

Hodnocení probíhá na španělských školách formou známek a pozitivních a negativních znamének, které žáci získávají například za aktivitu a vypracovávání domácích úkolů. Pod termín hodnocení je však nutné zařadit také okamžitou zpětnou vazbu v procesu vyučování. Dle Skalkové (1983) chápeme pojem hodnocení jako zaujímání a vyjadřování kladného nebo záporného stanoviska k různým činnostem a výkonům žáka při vyučování. Hodnocení tedy může mít v praxi nejrůznější formy: souhlasné nebo nesouhlasné pokynutí hlavou, přísný pohled, tón hlasu, kladná či negativní poznámka, zájem o osobnost žáka, pochvala či napomenutí, odměna, trest a jiné.

Ústní hodnocení vychází z výsledků vlastního zúčastněného pozorování hodin anglického jazyka na dvou španělských středních školách. Během několikátýdenní docházky do hodin anglického jazyka jsem zaznamenala nadprůměrný počet pochval. Žák je oceněn kladnou reakcí učitele, verbální i neverbální, za každý příspěvek, který do vyučování vnese. Jedná se například o situace, kdy žák odpoví na učitelův dotaz, kdy nahlas přečte úryvek textu, kdy se

zúčastní učitelem zadané aktivity, kdy má zájem o přečtení svého domácího úkolu a další. Žák se dočká kladné odezvy, i když jeho odpověď není správná. Oceněná je každá snaha a tento fakt výrazně zvyšuje žákovu aktivitu. Dle Skalkové (1999) kladné hodnocení vyvolává kladné citové reakce, které podněcují žáka k intenzivnější činnosti, vzbuzují pocit sebedůvěry, uspokojuje potřebu sociálního uznání, posiluje pocit jistoty a vyvolává pozitivní vztah žáků k požadavkům učitele při vyučování, dále posiluje jejich zájem o plnění úkolů a motivuje jejich schopnosti podat ještě lepší výkon. Tento odborníky podporovaný postup však zabírá pouze u mladších žáků, starší španělští žáci jsou vůči pochvale imunní a tvoří pasivní část vyučování. Použité verbální výrazy pro chválu byly například – „Great!“, „Excellent!“, „Very well.“ Kladnou reakci může vyjádřit také vhodná mimika a gesta. Za vhodný příspěvek k tématu učitel žákovi poděkuje.

Naopak při napomenutí učitel použije mnohdy šokující výstrahy. Fráze „Shut up!“ byla během pozorování na škole *IES Pedro Mercedes* zaznamenána hned několikrát. Vždy se jednalo o učitelův pokus sjednat si během hlasitého vyrušování žáků pořádek v hodině. Atmosféra ve třídě je obecně během vyučování velice uvolněná, španělští žáci se mohou volně pohybovat po třídě, samovolně tvoří během vypracovávání samostatných cvičení skupinky atd. Tato přehnaná volnost žáků snadno může zapříčinit hromadné vyrušování chodu hodiny. Učitel proto musí ostře zasáhnout, avšak „shut up“ by ve třídě zaznít nemělo. Vyučující školy *IES San Jose* řeší nekázeň mírněji – poprosí třídu o ztišení, důrazně osloví vyrušující žáky nebo vystoupí před třídu a s patřičnou mimikou čeká, až se třída utiší.

Neúspěch se ani na jedné škole nijak nekomentuje. Pokud žák nepřinese domácí úkol nebo nevypracuje zadané cvičení, učitel si do svého evaluačního listu zaznamená negativní znaménko. Více o hodnocení pomocí plusů a minusů níže u úseku ústní zkoušení.

5.3. Způsoby ověřování vědomostí žáků

Na začátku zkoumání byly položeny tři základní otázky – jakým způsobem a jak často zkouší učitel své žáky a jak toto zkoušení probíhá? Převážná část zkoumání se zabývá testy a ústním zkoušením.

První, co výzkum zajímalo, bylo, zda se přezkoušení žáků vztahuje pouze k jednomu konkrétnímu vymezenému období či probíhá během celého trimestru. Žádná z těchto dvou škol dobově vyhrazené **zkouškové období** nemá, je tedy pouze na učiteli, kdy a jak často své žáky z nabytých informací přezkouší. Ve výsledku může učitel žáky zkoušet kdykoliv během celého trimestru. Český systém se liší tím, že hodnocení žáků neprobíhá během trimestrů, ale pololetí. Shodná je skutečnost, že český učitel může během pololetí dle svého rozhodnutí žáky zkoušet kdykoliv.

Počet zkoušení za trimestr je plně v pravomoci daného vyučujícího. Škola nařizuje z každého předmětu pořídit alespoň jednu známku za trimestr. *Obě školy* se tímto pravidlem řídí, avšak v počtu získaných známek byly zjištěny určité rozdíly. Vyučující školy *IES Pedro Mercedes* svým žákům zadává po každé probrané lekci test, který ověřuje žákovy znalosti získané z dané lekce. Pokud lekce zahrnuje náročnější učivo, je zadán výjimečný užší test, který zkoumá znalosti žáků na jednu konkrétní problematiku. Žáci dvojjazyčného programu školy *IES San Jose* pravidelně píše alespoň jeden test za trimestr. Test většinou obsahuje látku z minimálně tří předešlých lekcí. Vzhledem k počtu známek z testů, žáci klasické střední školy *IES Pedro Mercedes* se na test musí připravovat za trimestr častěji než žáci školy *IES San Jose*, avšak celkový počet známek se může zvýšit hodnocením dalších aktivit.

5.3.1. Test

Testy jsou hlavním zdrojem pro získávání známek. Jedná se o nejfrekventovanější metodu přezkoušení žáků z anglického jazyka. Samotný test většinou obsahuje látku z probraných lekcí dle konkrétní učebnice. Kapitola se

tedy zabývá obsahem testů, začleněním poslechu do testování a nakonec času, který učitel vymezí k přípravě na test.

Škola *IES San Jose* se ve výuce anglického jazyka především zaměřuje na praktické znalosti žáků. V testech se žák nejčastěji setkává s Use of English, textem, od kterého se odvíjí řada dalších úkolů (True or False a jiné) a napsáním krátké kompozice na určité téma. Obsah cvičení v testu školy *IES Pedro Mercedes* se skládá z textu, gramatických cvičení a překladu. Na gramatická cvičení obsažená v testu pro první ročník střední školy lze nahlédnout v příloze (viz *Příloha 6*).

Výzkum se také zabýval otázkou, zda testování zahrnuje **poslechová cvičení**. Škola *IES San Jose* zařazuje poslech do svých testů pouze výjimečně. Učitelé bilingvního programu se v zásadě řídí pravidlem, že vnímáním učitelovy promluvy v anglickém jazyce se žáci přirozeně učí naslouchat cizímu jazyku. Jedinou překážkou je fakt, že Španělé obecně mají velice špatnou výslovnost (jak uvádím v předchozí části *Metody a techniky výuky* - jedná se chybné výslovnosti typu */qvisti'ón/, /'estop/, /es'peni/*) a učitelé nejsou výjimkou. Určitou nadějí na budoucí správnou výslovnost španělských žáků je narůstající počet anglicky mluvících pedagogů. *IES Pedro Mercedes* řadí poslech do svých testů až v průběhu třetího trimestru první cyklu studia. V následujících ročnících se obtížnost poslechu zvyšuje. Rozdílem se tedy stává, že dvojjazyčná střední škola *IES San Jose* navzdory svým cílům vyučovat převážně prakticky, opomíjí důraz na kvalitní procvičení obecně platné problematiky.

Rozhovor s učiteli se také zabýval **časem**, který vyučující poskytuje žákům k přípravě na ohlášený test. Test se bez výjimky předem oznamuje, tudíž pro české žáky typické "přepadovky" se ve Španělsku jakožto metoda zkoušení neuznávají. Doba na přípravu je nadprůměrně dlouhá, u *obou škol* je žákům dopřáno několik týdnů určených k procvičování. Například učitel školy *IES San Jose* postupuje tak, že ve třídě navrhne datum plánovaného testu. Toto datum je pohyblivé, tudíž žáci mají možnost ovlivnit přesun na více vyhovující termín. Většinou se jedná o termíny minimálně týden vzdálené. Pro ukázkou dne 24. 2. bylo učitelem navrženo pro test datum 21.3. Třída se poté shodla na tom, že více

vyhovující termín bude dne 16.3. Ve škole budou tedy tři týdny věnovány na přípravu k testu.

Třídy *obou škol* jsou vždy předem seznámeny s tématy, které se v testu objeví. Tato látka je s pomocí učitele během několika týdnů důkladně procvičena. Žáci samozřejmě mají možnost dlouhodobé samostatné přípravy doma. V *českých základních školách* je běžné, že se žák o plánovaném testu dozví jednu vyučovací hodinu předem. Většinou se jedná o krátké testování slovíček či překladu vět. Pokud se píše test širší, který probíhá průměrně 4x do roka, k přípravě je dopřán týden. Žáci pravidelně dopředu vědí, jakou konkrétní látku bude velký opakovací test obsahovat. Není povinností učitele o krátkých písemných cvičeních žáky informovat, proto dopředu neoznámený test není v českých školách nic neobvyklého. Učitel tak efektivně zjistí, jestli se žák průběžně připravuje.

Paradoxem však je, že navzdory dlouhodobé detailní přípravě španělští žáci v testech pravidelně neuspívají. Důvodem může být žákův nezáměr o předmět nebo nedostatečné pochopení probírané látky. Druhá možnost je však kvůli důkladné přípravě ve škole nepravděpodobná.

5.3.2. Ústní zkoušení

Kapitola popisuje pojetí metody ústního zkoušení, jeho pravidelnost, způsoby hodnocení a ústní vystoupení žáků před tabulí, tedy referáty.

Každodenní ústní přezkoušení žáků je pro výslednou známku vycházející. Žák je průběžně zkoušen po celou dobu výuky, avšak klasifikuje se pouze formou znamének⁹.

Ústním zkoušením učitel získá nejlepší přehled o tom, jak žáci probíranou látku zvládají a jak kvalitně se doma připravují. Ústně se žáci na *obou španělských školách* zkouší denně, avšak nejedná se o klasické zkoušení před tabulí, na které jsme z českých škol zvyklí. Českým žákům známé zkoušení slovní

⁹ Citace odpovědi vyučujícího školy IES San Jose

zásoby v pozici před svými spolužáky není ve Španělsku zavedené. Pokud je žák tázan, odpovídá zásadně z lavice. Například ve škole *IES Pedro Mercedes* volí učitel způsob zkoušení slovíček tak, že náhodně vyzve několik žáků, kterých se během velmi krátkého času zeptá na 5-7 slovíček. Pokud žák přeloží většinu slovíček správně, učitel si do svého evaluačního listu, konkrétně do kolonky "aktivita v hodině", zaznamená plus (evaluační list viz *Příloha 5*). Pokud je převážná většina odpovědí chybná, učitel si zaznamená minus. Naopak škola *IES San Jose* přezkoušení žáků ze slovíček nepraktikuje vůbec. Vyučující kalkuluje s faktem, že žáci dvojjazyčné školy musí umět pracovat s každým slovíčkem, které se v textu či komunikační situaci objeví, tudíž přezkoušení je zbytečné.

Tento typ ústního zkoušení, kdy žák zůstává v lavici, může učitel použít kdykoliv během hodiny a nejenom pro oblast slovíček. Ověřovat se můžou znalosti gramatiky, překlad vět, povědomí o určitém tématu a jiné. Další pozitivní vlastností španělského druhu zkoušení je, že se během vyučovací hodiny může dostat na každého žáka. Žák by tím pádem měl být donucen poctivě se připravovat na veškeré hodiny anglického jazyka. Opak je však pravdou. Zdůvodněním může být skutečnost, že žák při úspěchu i neúspěchu neobdrží žádnou známku, tudíž nemá pro přípravu žádnou motivaci. K učitelově evaluačnímu listu žáci nemají přístup, průběžné záznamy z hodiny jsou jim tedy neznámé. Dalším faktem je, že učitelův evaluační list zeje takřka prázdnotou, tudíž je zřejmé, že metoda ústního přezkoušení žáka není nijak častá.

Výstupy jednotlivců na předem připravené téma, z českých škol známé zkoušení v podobě referátů, nejsou ve Španělsku vůbec běžné. Tuto pro české žáky důvěrně známou metodu zkoušení španělštin učitelé anglického jazyka nepoužívají.

5.3.3. Kompozice

Výzkum se také soustředil na psané aktivity. Otázky k pojmu kompozice se vztahovaly ke kvantitě psaných aktivit, kvalitě psaného projevu, zda se slohová cvičení píše ve škole nebo doma a v neposlední řadě hodnocení těchto prací.

Učitel si touto formou zkoušení může ověřit žákovy praktické znalosti jazyka. Psáním kompozice se projevívá, zda žák zvládá anglickou syntax, gramatiku a potřebnou slovní zásobu. Vyučující obou škol preferují zadávání krátké kompozice na určité téma za domácí úkol. Žák tím pádem dostane na přípravu tolik času, kolik sám potřebuje. Dvojazyčná škola *IES San Jose* občas zařadí vypracování krátké eseje do svých hlavních testů. Časté psaní kompozic zaručí procvičení jazyka, je však potřeba kvalitní zpětné vazby mezi vyučujícím a žákem prostřednictvím opravy psaného textu. Pokud by práce zůstala neopravena, žák nebude vědět, že postupuje špatně. Zpětná vazba probíhá na škole *IES San Jose* tak, že učitel žákům vrátí opravené kompozice a nechá třídu pár minut na zorientování se v opravených chybách. Poté dá prostor k případným dotazům a nejasnostem. Osobně mi bylo umožněno během probíhající opravy nahlédnout do domácích kompozic žáků. Jednalo se o práce žáků třetího ročníku střední školy, rozsah textu odpovídal formátu A4 a opraveny byly pouze gramatické chyby. Jelikož se jednalo pouze o krátký náhled, nelze poskytnout bližší informace. Ve škole *IES Pedro Mercedes* jsem se opravy kompozice nezúčastnila, učitel však poskytl informace, které se ve skrze shodují s údaji školy *IES San Jose*. Obě školy odmítly dodat kopie opravených prací.

Způsob **ohodnocení** kompozic se na *obou školách* diametrálně liší. Učitel *IES Pedro Mercedes* pojímá psaní kompozice jako běžný domácí úkol, proto, když žák opomene úkol napsat, učitel si do svého evaluačního listu zaznamená minusové znaménko. Takovýto žák je přesto nucen, aby úkol do následující vyučovací hodiny vypracoval. Žák, který úkol splnil a jeho práce je zdařilá, získá od učitele kladné hodnocení formou znaménka plus. Nepovedené práce se sice opraví, avšak hodnoceny nejsou. Tyto plusy a minusy obohacují v evaluačním listu kolonku “testy“, což znamená, že znaménka ovlivňují výsledky z testů buď

kladně, anebo záporně. Naopak vyučující druhé školy *IES San Jose* kompozice oznámkuje a známku pojme jako rovnocennou s průběžnými výsledky z testů, tvoří tedy součást 60% výsledné známky.

U obou škol se kompozice řadí mezi metodu zkoušení žáků, která obohacuje výslednou známku z anglického jazyka. Na základě shodných odpovědí, že učitel stejnou měrou hodnotí gramatickou správnost i srozumitelné vyjádření myšlenky, se můj zájem dále směřoval k nejčastějším chybám, které se v žákovských pracích objevují. Odpovědi učitelů byly převážně stejné. **Španělští žáci** obecně, bez ohledu na věk a třídu, **chybují v následujících aspektech:**

- opomíjení přidání přípony *-s* u třetí osoby sloves v singuláru přítomného aktiva (*he make, she like*)
- fonetická výslovnost slovíčka
- opomíjení přidání přípony *-s* podstatných jmen v plurálu

Klasická státní střední škola *IES Pedro Mercedes* doplnila odpověď o další běžné chyby žáků při psaní kompozičních cvičení. Jedná se o:

- opomíjení *-e, -ed* v jednoduchém čase minulém
- použití singuláru přítomného aktiva slovesa být u všech osob stejným způsobem (*he is, we is*)
- negativní interference z mateřského jazyka (*a table big*)¹⁰
- nadbytečné používání určitého členu *the*, a to i přede jmény (*the Marta*)¹¹

Čeští žáci nejčastěji chybují ve členech. Čeština členů neuznává, proto žák špatně odhaduje, jaký člen zvolit a v jaké situaci ho použít. Chybováním ve třetí osobě singuláru přítomného aktiva a množném čísle podstatných jmen se čeští žáci shodují se španělskými.

Ukázky kompozic žáků prvního ročníku střední školy *IES Pedro Mercedes* jsou k dispozici k nahlédnutí v příloze (viz *Příloha 7.-9.*). Jedná se o práce, které

¹⁰ Přídavná jména stojí ve španělštině většinou za podstatným jménem. Se jménem se shodují v rodě a čísle.

¹¹ Opět se jedná o negativní interferenci z mateřského jazyka. Španělská gramatika sice nenařizuje psaní určitého členu „*la*“ a „*el*“ přede jmény, ve španělském slangu se však tento jev běžně vyskytuje. Mluvčí použitím určitého členu před jménem chce určitou osobu v komunikaci buďto zvýraznit, anebo pouze dává najevo svůj respekt vůči dané osobě.

žáci vypracovali doma. Zadání tématu znělo “Má oblíbená hudební skupina“, žáci si sami mohli zvolit svého oblíbeného hudebního interpreta a napsat o něm několik vět. Pro vypracování domácího úkolu byla určena týdenní lhůta. Je nutné připomenout, že španělští žáci začínají s výukou anglického jazyka v první třídě, tudíž výsledky kompozic se po šesti letech výuky anglického jazyka zdají být českému vyučujícímu takřka katastrofální. Žáci nemají zažitou strukturu anglického jazyka a v psaných textech prokazují neznalost i základních pravidel jazyka.

5.4. Shrnutí výsledků

Analýzou odpovědí rozhovorů se španělskými vyučujícími a vlastního zúčastněného pozorování výuky anglického jazyka jsem dospěla k několika závěrům. Španělští pedagogové si na začátku každého trimestru vytyčí několik cílů, dle kterých se během hodnocení řídí. Převážnou část známek tvoří výsledky z testů, které se píše minimálně jednou za trimestr. Veškeré další aktivity, které španělští vyučující nazývají ústním zkoušením, jsou hodnoceny formou znamének, tedy plusy a minusy. Tyto plusy a minusy tvoří poloviční podíl výsledné známky. Žáci je dostávají za domácí úkoly, aktivitu v hodině, motivaci, kázeň a jiné. Znaménka si učitel zaznamená do svých soukromých poznámek, ke kterým žák nemá přístup. Pokud si tedy žák například opomene své výsledky z testů zaznamenat, výsledná známka na vysvědčení pro něj může být překvapením. Další formou hodnocení je pochvala, nevědomost se nijak negativně nekomentuje.

Hodnocení poslechu není časté, například dvojjazyčná škola *IES San Jose* poslech překvapivě netestuje vůbec. Kompozice jsou nečastěji zadávány jako domácí úkol, který učitel opraví a žákům v následujících hodinách poskytne k nahlédnutí. Vysvědčení získávají žáci třikrát do roka, avšak je běžné, že z anglického jazyka získají známku nižší než 5, tudíž propadnou. Obhajoba učitelů je, že španělští žáci nemají zájem o znalost cizího jazyka. Jako protipól uvádím, že žákům je dopřán nadprůměrně dlouhý čas na přípravu k testu, navíc

žáci vždy dopředu vědí, jakou látku bude daný test obsahovat. Žáci tak dostávají maximální šanci kvalitně se na test připravit, přesto této možnosti nevyužívají. Žáky s dobrým prospěchem učitel ohodnotí známkou 7. Znamka 10 tvoří výjimky. Pro absolvování středoškolského vzdělání nemusí žák splnit žádnou zvláštní zkoušku, pro ukončení stačí získat vysvědčení.

6. Přístup žáků k výuce anglického jazyka

Poslední kapitola výzkumu praktické části této diplomové práce se věnuje aktivitě žáků v hodině anglického jazyka a mírou stresu žáků na středních školách. Závěrečné téma pracovní atmosféra třídy shrnuje získané informace o přístupu žáků k výuce a posuzuje vliv žákova přístupu na získávání znalostí.

Jako u předešlých kapitol se jedná o analýzu výsledků rozhovorů se španělskými vyučujícími anglického jazyka dvou středních škol včetně srovnání výsledků těchto rozhovorů a vlastního zúčastněného pozorování.

6.1. Aktivita žáků

Tato kapitola zohledňuje aktivitu žáků nejen v procesu výuky, ale zabývá se také jejich postojem k domácí přípravě. Analýza se také týká aktivního či pasivního přístupu žáků k novým znalostem – nová slovní zásoba, gramatika. Posledním tématem výzkumu této části je postoj žáků k aktivnímu užívání cizího jazyka.

Obě školy se shodují v tom, že mladší žáci jsou v hodinách anglického jazyka mnohem více aktivní, než žáci starší. Žáci vyšších ročníků pouze přihlížejí výuce a výraznější zapojení takřka neprobíhá. Naopak mladší žáci mají velký zájem o sdělení odpovědi učiteli. Pokud vědí správnou odpověď, svými znalostmi se pochlubí. Mladší žáci dvojazyčné školy *IES San Jose* s angličtinou pracují od nízkého věku, proto při přestupu na střední školu plně využívají šance projevit své znalosti novému kolektivu. Žáci se bez výjimky hlásí o slovo například při kontrole domácího úkolu, při cvičeních v hodinách i při čtení nahlas. Učitelé obou škol své žáky za každou odpověď pochválí, což zvyšuje žákův zájem o látku a aktivita v hodině stoupá.

Výzkum také zjišťoval přístup žáků během výuky k **neznámé slovní zásobě**. Pokud španělský žák v textu narazí na neznámé slovíčko, učitele se na překlad většinou nezeptá. Důvody žáků obou škol jsou různé. Dle výpovědi vyučující školy *IES Pedro Mercedes* je žák veden k tomu, aby text chápal jako celek, proto se na jednotlivá slovíčka velký důraz neklade. Myšlenka pojmout text jako celek je pro pochopení cizího jazyka vskutku přínosná, avšak nedá se aplikovat na výuku žáků, kteří nemají potřebné vědomosti. Žáci, i když angličtinu studují od první třídy, se i na střední škole stále zabývají základní gramatikou a základními frázemi. Lepší metodou by tedy bylo všechna slovíčka s pomocí učitele překládat a následně si je zaznamenat.

Vždy, když se učitel školy *IES Pedro Mercedes* třídy zeptá, zda v textu byla všechna slovíčka známá, třída souhlasí. Souhlas ale nemusí odpovídat pravdě, žáci pouze neprokazují zájem o znalost nového slovíčka. Učitel si porozumění textu nijak neověřuje. Tímto stylem výuky je však žákům znemožněn přístup ke kvalitní slovní zásobě. Žáci školy *IES San Jose* mají díky dvojjazyčnému programu široký rozsah slovní zásoby, proto nebývá časté, že by žák slovíčkům v textu nerozuměl. Pokud se ovšem tak stane, třída na neznámé slovíčko upozorní a učitel ho přeloží.

Gramatika obecně je velice nepřitažlivým tématem, proto se další zájem soustředí na přístup žáků k novým gramatickým znalostem. Učitelé *obou škol* se snaží zpříjemnit výuku cizího jazyka zábavnými tématy, což má takové výsledky, že se během svého několikatýdenního pozorování nová gramatika neprobírala ani na jedné škole ani jednou. Hlavním tématem výuky nižších ročníků školy *IES Pedro Mercedes* byla hudba, a pokud se u starších žáků gramatika v hodině objevila, jednalo se vždy o procvičení základních slovesných časů. Vyučující školy *IES San Jose* příkládají v anglickém jazyce velký důraz na praktické znalosti, které vyučují pomocí her, gramatika stojí v pozadí. Ve výsledku si žáci *obou škol* podle výkladu vyučujícího novou gramatiku pouze zaznamenají a větší zájem o doplňující informace neprojevují.

Kromě aktivity projevené přímo v hodinách jazyka se výzkum také soustředil na přístup žáků k **domácí přípravě**. Co se týče zájmu žáků o vypracování domácích úkolů, učitel připraví takové podmínky, aby žákův zájem o domácí přípravu vzrostl. Nevypracování domácího úkolu se na obou školách trestá pomocí negativního znaménka minus. Toto minus si učitel zapíše do svého evaluačního listu a tím se potrestání prohřešku uzavírá. Nesplnění domácího úkolu se nijak nekomentuje, žák je předem s následky seznámen, tudíž za sebe nese plnou zodpovědnost a učitel rozhodnutí žáka respektuje. Negativní znaménka podporují žákovu samostatnost a v konečném výsledku si žák dovolí opomenout nejvíce 2 nebo 3 úkoly za etapu.

Hodnotit domácí úkol pouze minusovými body je vskutku nespravedlivé. Pokud žák domácí úkol přinese, evaluační list zůstane prázdný, v opačném případě se žákovi školy *IES Pedro Mercedes* z výsledné známky za aktivitu strhne 0,25 bodu. Průměrně aktivní žák běžně ohodnocený známkou 6 za aktivitu může neplněním domácích úkolů klesnout pod známku 5. Tím pádem se žákovi zvýší pravděpodobnost propadnutí. Vylepšit si výslednou známku má možnost pouze výraznou aktivitou v hodině, ukázněným chováním a samozřejmě dobrými výsledky z testů. Hodnocení nevypracování domácího úkolu se zdá být velice přísné, natož přihlédne-li se k faktu vysokého procenta propadání žáků v cizím jazyce. Vyučující školy *IES Pedro Mercedes* tímto způsobem cíleně vedou své žáky k zodpovědnosti za své činy. Vyučující školy *IES San Jose* pouze uvádí, že nevypracování domácího úkolu negativně ovlivní žákovu výslednou známku, jakým způsobem však nevysvětlil.

S domácí přípravou souvisí také příprava na testy, avšak toto téma obsáhla již předchozí část “Hodnocení žáků“ v problematice propadání. Výsledky výzkumu odhalily jako jednou z možností vysokého procenta propadání žáků školy *IES Pedro Mercedes* právě lhostejnost k domácí přípravě a nezájem o dobré výsledky z anglického jazyka. Žáci dvojjazyčného programu školy *IES San Jose* se na test připravují zodpovědně.

Dalším tématem aktivity žáků je postoj žáků k **používání jazyka v praxi**. Žáci školy *IES Pedro Mercedes* oproti svým vrstevníkům z *dvojjazyčné školy*

nemají příležitost k promluvě v cizím jazyce s rodilým mluvčím. Škola *IES San Jose* zaměstnává několik anglicky mluvících vyučujících, žáci jsou tedy na konverzaci v cizím jazyce naprosto zvyklí. Angličtinu berou žáci bilingvního programu jako hlavní dorozumívací prostředek ve škole.

Vyučující školy *IES Pedro Mercedes* na dotaz, zda se žáci stydí v praxi používat jazyk, odpověděl, že ano. Avšak osobní zkušenost toto tvrzení vyvrací. Žáci nadšeně přijali možnost použít cizí jazyk při promluvě se zahraničním vyučujícím a denně se dotazovali na detaily kolem České republiky. Otázky sice nebyly zcela srozumitelné, avšak zaznamenala jsem velký zájem o debatu. Kdyby žáci měli více zkušeností s konverzací a byli si jisti v používání základních konverzačních frází, zcela jistě by získali potřebnou sebejistotu a hovořit v cizím jazyce by jim nedělalo potíže. Mladší žáci mají velkou snahu o vyjádření se v cizím jazyce, starší žáci se za své neznalosti stydí a raději mlčí. Pomocí k větší sebejistotě žáků při používání cizího jazyka v praxi by mohlo být zavedení konverzace ve výuce.

6.2. *Stres v hodinách*

Otázky se doposud týkaly přístupu žáků k cizímu jazyku, avšak mým záměrem je dále zjistit, v jakém prostředí výuka probíhá a zda žáci mají z výuky anglického jazyka obavy či ve třídě panuje uvolněnost.

Stres v hodinách anglického jazyka školy *IES Pedro Mercedes* neexistuje. Je pouze na žákovi, jakým způsobem chce své znalosti rozšiřovat, tudíž pokud neprospívá, učitel jeho postoj nijak nekomentuje. Všechny zkoušky jsou předem oznámeny, ústní zkoušení (které je známo z českých škol) nehrozí, tudíž žák je osvobozen od stresů se zkouškami spojenými. Ani u žáků dvojjazyčné školy *IES San Jose* nebyla pozorována jakákoliv obava z promluvy či snad stres z posměchu svých spolužáků. Co se týče anglického jazyka, žáci si pomáhají, spolupracují, zkoušejí formulovat vlastní odpovědi, s vyučujícími si tykají a berou je spíše jako pomocníky ke správnému používání anglického jazyka, než jako obávanou

známkující autoritu. Tykáni učitelům mají obě školy společné. Tyká se vyučujícím všech předmětů, výuka tudíž postrádá určitou formálnost, která je stále uznávána v českých školách. Učitel ve Španělsku postrádá autoritativní postavení, tento fakt ale přispívá k uvolněné nestresové atmosféře, která pomáhá žákům cítit se ve škole jako v přátelském prostředí. Podle Janikové (2011) kladné emoce fungují jako stimul motivace. Avšak malá dávka obav ze zkoušení či z trestů by španělským žákům prospěla.

6.3. Pracovní atmosféra

S přístupem žáků k výuce také souvisí pracovní atmosféra třídy, která vychází z poznatků zjištěných u předchozích témat této části diplomové práce. Jedná se tedy o shrnutí výsledků výzkumu “Přístup žáků k výuce anglického jazyka“.

Analýzou předešlých témat praktické části bylo zjištěno, že ve třídách obou středních škol panuje neformální atmosféra. Žákům je ve věci domácí přípravy ponechána maximální volnost, třída je tedy ochuzena o nepříjemné kárání učitelem v situacích, kdy jedinec nepřinese domácí úkol či zanedbá přípravu na test. Ostych ani obavy z neúspěchu nejsou běžné. Pokud se žák nijak do výuky nezapojuje, není to z důvodu obavy před ztrapněním, avšak z nezájmu o probírané téma (potažmo gramatika, nová slovní zásoba). Například žáci školy *IES Pedro Mercedes* se mezi sebou nestydí a v hodinách jsou velmi aktivní, podmínky pro dobrou pracovní atmosféru by tedy byly ideální, avšak přehnané povolení žákovy svobody negativně působí na celkovou kázeň ve třídě. Žáci vyrušují, nevnímají, baví se mezi sebou. Navzdory odpovědi vyučující *IES San Jose*, že se s žáky během hodin anglického jazyka pracuje velice příjemně a práce je efektivní, byl ve třídách zaznamenán neobvyklý ruch. Často je nutné do výuky zasáhnout a žáky za hlasité vyrušování pokárat. Český učitel by dění ve španělských třídách nazval chaosem. Žáci chodí do hodin pozdě, pohybují se volně po třídě, hovoří se svými spolužáky, o každém zadaném úkolu ve skupinkách nahlas diskutují. Je

s podivem, že žáci vůbec zaznamenají, co po nich učitel vyžaduje. Atmosféra ve třídě je zcela uvolněná, avšak ke kvalitnímu předání informace nemůže v tomto ruchu efektivně dojít. Učitelé jsou však na hluk zvyklí a drobnou nekázeň nijak nekomentují, patřičně zasáhnou, až když není slyšet vlastního slova. České školy preferují kázeň svých žáků, formalitu a autoritu učitele. Český žák je vychovaný, vzdělaný, avšak mnohdy se bojí chodit do školy. Výchovně vzdělávací proces probíhá pro žáky *obou škol* za nestresových podmínek, přesto přístup žáků k výuce cizího jazyka zůstává spíše negativní.

Závěr

Téma práce “Výuka anglického jazyka ve Španělsku“ jsem zvolila po devítiměsíčním studijním pobytu v rámci programu Erasmus ve Španělsku, kde jsem na vysoké škole UCLM studovala anglický jazyk. Výslovnostní nedostatky a neschopnost vyjádření se v anglickém jazyce mých španělských spolužáků byly natolik šokující, že mne přivedly k myšlence zabývat se těmito skutečnostmi v rámci diplomové práce. Zvoleným cílem bylo navštěvovat vyučování anglického jazyka a osobně poznat výuku včetně metod, technik, hodnocení, přístupu žáků k výuce a zároveň získat obecné znalosti o španělském školství jako celku. Pojetí vyučování anglického jazyka bylo věcí výzkumu, který probíhal na dvou odlišných středních školách ve španělském městě Cuenca. Střední škola byla vybrána proto, že podle věku žáků odpovídá druhému stupni základní školy, který je mým studijním oborem.

Před samotným vhladem do praktické realizace výuky anglického jazyka ve Španělsku bylo nutné se o školství dozvědět obecné základní informace. Teoretická část se zabývá španělským školským systémem - jeho strukturou, orgány a zákony. Zvláštní pozornost byla věnována středoškolskému stupni vzdělávání ve Španělsku, obzvláště pak výuce anglického jazyka a jeho stanoveným kompetencím. Praktická část diplomové práce měla poté za cíl zmapovat průběh vyučování anglického jazyka na dvou různých středních školách. K výzkumu byla použita metoda vlastního zúčastněného pozorování a metoda vedení rozhovorů se španělskými vyučujícími anglického jazyka. Výzkum se vztahoval k třem hlavním blokům - metody a techniky výuky anglického jazyka, hodnocení žáků a přístup žáků k výuce cizího jazyka. Každé téma bylo rozpracováno do užších podtémat.

Oba školské systémy, španělský i český, sdílí řadu podobností. V obou státech je zavedena bezplatná povinná školní docházka pro všechny občany bez rozdílu. Zásady, cíle a základní osnovy vzdělávání stanovuje ministerstvo školství, oba státy jsou navíc členy Evropské unie, jejíž ustanovení aktuálně modifikují většinu oblastí (hospodářství, právní oblast, vzdělávání...). Srovnání

španělského systému s českým potvrdilo několik zásadních odlišností. Povinná školní docházka trvá 10 let, přičemž obsahuje základní i středoškolské vzdělávání. Je určena pro žáky ve věku 6-16 let. Španělská střední škola není ukončena maturitou, proto, aby žák mohl pokračovat ve studiu na vysoké škole, musí absolvovat dvouleté studium takzvaného “bachillerata“, které je obdobou českého maturitního studia. Rozdíl se týká také organizace výuky. Školní rok ve Španělsku začíná zhruba v polovině září a končí v polovině června, přičemž je rozdělen do takzvaných trimestrů, což znamená, že hodnocení probíhá třikrát do roka. Školní den začíná v 8:30 a je sestaven z několika 55 minutových vyučovacích hodin. Klasifikační stupnice je řazena od 10 – 0, kde číslo 10 znamená nejvyšší možný úspěch a číslo 5 minimální počet pro dosažení úspěchu.

Co se konkrétně týká výuky anglického jazyka na středních školách, týdenní hodinová dotace převyšuje o 3 vyučovací hodiny stanovenou hodinovou dotaci českého druhého stupně základní školy. Jelikož navržené kompetence vypovídají o cílech a zvolených postupech výuky anglického jazyka, byl jim v teoretické části věnován zvláštní zřetel. Obecné kompetence ve Španělsku navrhuje vláda, avšak jednotlivé autonomní oblasti mají za úkol tyto kompetence upravit, rozšířit a více konkretizovat. Kompetence pro oblast Castilla-La Mancha jsem srovnala s kompetencemi v RVP ZV a výsledky dokazují, že RVP ZV je v poskytování požadavků na studenty stručnější. Část kompetencí ale postihují cílové kompetence absolventa základní školy a rámcová témata, která nezbytně nemusí být náplní právě anglického jazyka. Poslední téma teoretické části zastoupily specifické kompetence bilingvní školy IES San Jose. Cílem bylo zjistit přístup konkrétních škol k obecným kompetencím navržených vládou. Srovnání dokázalo, že všechny obecné požadavky jsou detailně rozšířeny o konkrétní způsobilosti pro každý ročník střední školy. Vycházím-li z výsledků vlastního pozorování výuky a informací získaných z rozhovorů, vyučující se skutečně snaží většinu své výuky vést k dosažení detailních kompetencí. Převážně praktická náplň výuky v podobě diskusí, hraní scének a psaní kompozic splňuje snahu o naplnění stanovených kompetencí. V tomto případě se ovšem jedná o dvojazyčný program, kde je znalost praktického anglického jazyka základem pro studium

dalších předmětů, výsledky výzkumu proto nemohu zobecnit na všechny španělské střední školy.

Úvodní část k praktické části představila statistický průzkum, podle něhož by se mohlo zdát, že ve Španělsku se na výuku cizího jazyka nebere takový zřetel, jako například v jiných zemích Evropské unie. Výzkum se zaměřil na pojetí výuky anglického jazyka na dvou středních školách. Dvojjazyčná střední škola dosahuje toho, že její žáci v anglickém jazyce hovoří plynně a sebevědomě. Výuka vždy přirozeně naváže na to, co se právě jeví jako problém nutný hlouběji procvičit nebo na to, co je zajímavé a zábavné. Vyučování nepodléhá žádným osnovám, vyučující sám volí vyučovací metody, techniky a pomůcky, aby žák byl na konci svého studia v anglickém jazyce co nejzpůsobilejší. Tato volná metoda vyučování má ale své nedostatky - vyučující, který se neřídí podle učebnice a veškeré aktivity vymýšlí sám, musí s přípravou do hodin strávit spoustu času. Zarážející je také přehnaná volnost a nekázeň žáků. Tato škola však dokazuje, že práce s jednou učebnicí není nezbytná pro rozvoj komunikativní kompetence. Velkou důležitost hraje role učitele a jeho komunikativní dovednosti. Pozitivní vliv na výuku má také příjemná atmosféra třídy ochuzená o stresové situace. Druhá škola IES Pedro Mercedes je bohužel ukázkovým příkladem výše zmíněné statistiky. Žáci o cizí jazyk neprojevují žádný zájem, ve třídě hovoří převážně španělsky a v testech pravidelně neprospívají. Výsledky jsou takové, že třetina třídy pravidelně z cizího jazyka propadá. Obávám se, že příčinou těchto selhání nehraje roli pouze negativní přístup žáků k anglickému jazyku, ale vliv má celý proces vyučování včetně špatného přístupu samotných vyučujících. Vyučující chybně vyslovují, dovolí žákům hovořit v rodném jazyce, nová slovíčka nezapisují na tabuli a pouze je ústně podají, striktně se ve výuce drží učebnice, celých 50% známek žákovi nesdělují a přípravě na test ve vyučování věnují nadprůměrné množství času. Žák má poté pocit, že ve škole všechno procvičil, proto se domácí přípravou už nemusí zabývat.

Po seznámení s vyučováním anglického jazyka na španělských středních školách bych doporučila několik změn, které by výuce na obou školách mohly prospět. V první řadě navrhuji zavést přísnější přístup k nekázi žáků. Žáci obou škol jsou sice uvolnění a škola jim vytváří přátelskou atmosféru, ale stojím si za

názorem, že v takovém hluku nelze efektivně pracovat. Dále bych doporučila žáky častěji zkoušet, především z jednotlivých slovíček. Žáky by to navedlo na režim pravidelné přípravy doma. Pro záznam slovíček je nutné zavést slovníček. Pro opakování je nezbytné mít slovní zásobu nashromážděnou na jednom místě. Španělský žák musí listovat celým poznámkovým sešitem, aby jednotlivá slovíčka našel, nelze se tedy divit, že tuto složitou proceduru raději neabsolvuje a slovíčka neopakuje. Příprava na testy ve škole je zbytečně dlouhá, žák by se měl naučit samostatně domácí přípravě. Je žakovou zodpovědností, do jaké míry se připraví na test, nikoliv však odpovědností pedagoga. Obě školy svým žákům neoznamují většinu získaných známek (škola IES San Jose 40%, škola IES Pedro Mercedes 50%). Pozitivní a negativní znaménka získaná například za aktivitu, domácí úkoly a ústní zkoušení si vyučující zaznamenávají do svých evaluačních listů, které jsou žákům nepřístupné. Výsledná známka může být v extrémních případech pro žáky překvapením. Doporučuji zavést žakovskou nebo elektronickou knížku, kde má student neustálý přehled o svých známkách a podle toho může své studium zlepšovat.

Pro české školství by mohla být inspirující především přátelská atmosféra během výuky, avšak by bylo nutné jasně vymezit pravidla udržující určitou formalitu. Dále je pro podporu žakovy motivace příznivá chvála prakticky za cokoliv. Chváli se každá projevená snaha. Španělský výchovně vzdělávací proces se především soustředí na osobní pocity žáka, a to tím, že se mu pobyt ve škole snaží zpříjemnit – chváli ho, dává mu volnost projevu i pohybu, oprostuje ho od stresových situací spojených s ústním či přepadovým zkoušením. Bohužel pohodlí žáka má možná neblahý vliv na předávání vědomostí.

Španělský školský systém se od našeho českého liší v několika ohledech – ať už v detailech nebo v zásadních rozdílech. Je to dáno kulturou, zvyklostmi, státním zřízením, historií a v neposlední řadě také územním rozsahem. Tato práce je však důkazem toho, že zásadní odlišnosti se netýkají systému, ale především praktické realizaci samotného vyučování. Obě školy zvolily pro výuku anglického jazyka odlišná pravidla, i když vycházejí se stejného základu doporučeného vládou. Výuka anglického jazyka je pro žáky školy IES San Jose efektivní, úplný opak je zaznamenán na škole IES Pedro Mercedes. Po dokončení

výzkumu výuky anglického jazyka na dvou státních středních školách ve Španělsku docházím k závěru, že nelze jednoznačně zobecnit, zda je výuka ve Španělsku kvalitní či není, avšak věřím, že vyučující postupují podle svých nejlepších úmyslů.

Summary

My decision to find out more information about the conception of teaching English at Spanish high schools is based on the nine-month studying experience at University of Castilla-La Mancha in Spain. Everyday communication with Spanish people in English language made me curious of how the system of foreign language teaching in Spain looks like. The aim of this thesis is to present the teaching English at two different high schools and at the same time to describe some requirements of teaching English according to decrees and laws. The reason I've chosen a public high school is that the Spanish secondary education level corresponds to the Czech second grade of elementary school which is my field of study.

The thesis is divided into two parts, one practical and one theoretical. Both parts correspond to each other. In the theoretical part there is mentioned the Spanish school system with focus on English teaching in a secondary school. In this part I deal with general competences pupils must have developed when finishing compulsory education, as well as the organization engaged in teaching at a high school and the scale of assessment. For the competences there is a special place in the theoretical part. It presents basic competences proposed by the region Castilla-La Mancha in comparison with competences contained in Czech RVP and specific competences developed by the bilingual secondary school IES San Jose. Every chapter is completed with the information about the Czech school system.

The practical part consists of results of the research I have gained by my own participant observation and interviews with Spanish teachers of English. In this research I pay attention to the English teaching methods and techniques, the general information about the evaluation and the pupil's approach to learning a foreign language. For the research two different high schools were chosen. The first one is typical public secondary school called IES Pedro Mercedes. The

second one is bilingual and its name is IES San Jose. At this school pupils learn all subjects in English.

In that part I'm going to sum up all the information I've collected. Both school systems, Czech and Spanish, have something in common. In both states free compulsory education is valid for all citizens without any exceptions. The Ministry of education is the executive power but every single school can modify the order. Both states are also members of the European Union. The comparison also proved several differences. The compulsory education in Spain lasts 10 years and includes both elementary and secondary education. It is for pupils aged 6-16 years. To continue studies at University it is necessary to attend "bachillerato" first. It lasts 2 years. I can also mention differences in the organization of teaching. The school year is divided into three parts. In every part pupils are evaluated. The school day starts at 8:30 a.m. and it consists of 55-minute lessons. The scale of assessment contains numbers from 0 to 10. To get 10 means the highest possible success, the lowest number to pass is 5. After comparison the Spanish basic competences with the competences in RVP I found out the Czech requirements for pupils are brief. The last factors I compared were the Spanish basic competences with the competences made by bilingual school IES San Jose. It proved that schools really follow the governmental recommendations and create own detailed requirements.

According to the research I must admit that the methods and techniques used by the teachers at the bilingual school are effective. Students communicate in English skilfully. Unfortunately, the opposite effect is noticed at the typical public high school - IES Pedro Mercedes. By doing the research I detected some aspects which might be changed for better. For example, Spanish teachers may change their approach to noisy children. Frequent examinations can develop pupils' autonomy in the learning process and the practise of self-assessment. It would be better to establish a notebook just for vocabulary, for practising it is easier to have all foreign words at the same place. I recommend reducing the time of practising the test. Finally, I think teachers should tell pupils all the marks they got. There are also many positive aspects of teaching English. Spanish teachers often

commend their pupils for every contribution in the lesson. It has a positive effect on pupils' motivation to learn English.

At the end of this work I can't say if the Spanish way of teaching English is worse or better than the one in the Czech Republic. It differs from our system. This thesis is a proof that the differences are not between educational systems but between practical realizations of teaching.

Bibliografie

Odborná literatura:

- BENEŠ V. *Španělsko a Španělé*. Praha: Grada, 2000
- CORDERO M.B.R. *Syllabus Designed for 1st Year of Compulsory Secondary Education*. Cuenca, 2008
- CORDERO M.B.R. *Analysis of the Educational System in Spain and the Slovak Republic Based on the Teaching Practice in a Slovak Primary School*. [Diplomová práce.] Cuenca 2002. University of Castilla-La Mancha in Cuenca. Faculty of Education.
- HENDL J. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Protál, 2009
- HENDRICH J. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN, 1988
- HOUDKOVÁ Z. *Školství ve Španělsku a Portugalsku*. Praha: Ústav školských informací, 1983
- JANÍKOVÁ V. *Výuka cizích jazyků*. Praha: Grada, 2011
- KAŠPAR O. *Španělsko – Encyklopedický přehled*. Pardubice: Kora, 2000
- KOŘÍNEK M. *Didaktika základní školy*. Praha: SPN, 1984
- KODET S. *Současné španělské školství*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1993
- MONTERO J.C. *Realie španělsky mluvících zemí*. Plzeň: Fraus, 1997
- RICHARDS, J.C. *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001
- SKALKOVÁ J. *Obecná didaktika*. Praha: ISV, 1999
- SKALKOVÁ J. *Od teorie k praxi vyučování*. Praha: SPN, 1983
- STEWICK E.W. *Teaching and learning languages*. Cambridge: Cambridge University Press, 1991

Internetové zdroje:

- CONSEJERÍA DE EDUCACIÓN, CULTURA Y DEPORTES, *Portal de Educación*. [online] c2011 <<http://www.educa.jccm.es/>>
- ČÁKIOVÁ JULIE, *Vzdělávací systém ve Španělsku* [online]. c2008, poslední revize 30. 10. 2008 [cit. 2011-03-15]. <<http://www.icm.cz/vzdelavaci-system-ve-spanelsku>>
- Evropská unie* [online]. c 2009, poslední revize 03. 05. 2011 [cit. 2011-05-06]. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_unie#.C4.8Cesk.C3.A1_republik_a_a_Evropsk.C3.A1_unie>
- GUIA EVA, *Vzdělávací systém ve Španělsku: Lidé zaostávají v cizích jazycích* [online]. c 2011, [cit. 2011-04-12]. <<http://www.topzine.cz/vzdelavaci-system-ve-spanelsku-lide-zaostavaji-v-cizich-jazycich>>
- IES PEDRO MERCEDES. [online] <<http://iespedromercedesorientacion.blogspot.com/>>
- IES SAN JOSE. [online] <<http://edu.jccm.es/ies/sanjose/index.php>>
- IES SAN JOSE, *Inglés por ESO British*. [online] c2009, poslední revize 25. 10. 2011 [cit. 2011-09-10]. <http://edu.jccm.es/ies/sanjose/index.php?option=com_content&task=view&id=53&Itemid=64>
- KASÍKOVÁ HANA, *Aktivizační metody*. [online]. c2009, poslední revize 25. 10. 2011 [cit. 2011-10-27]. <http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/A/Aktiviza%C4%8Dn%C3%AD_metody>
- MINISTERIO DE EDUCACIÓN. [online]. <<http://www.educacion.es/portada.html>>
- MINISTERIO DE EDUCACIÓN, *Ley Orgánica 2/2006, de 3 de Mayo, de Educación*. [online] c2006 [cit. 2011-10-13]. <<http://www.boe.es/boe/dias/2006/05/04/pdfs/A17158-17207.pdf>>
- MŠMT, *Evropská spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě*. [online]. [cit. 2011-09-20]. <<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/evropska-spoluprace-ve-vzdelavani>>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. Praha: VÚP Praha 2007, aktuální znění k 1. 9. 2010 [cit. 2011-10-23].

<<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>>

SPAINEXCHANGE.COM, *El Sistema Educativo de España*. [online] c1999-2010 [cit. 2011-05-12].

<http://www.spainexchange.com/es/estudiante_info/sistema_educativo.php>

Španělština. [online]. c 2005, poslední revize 23. 06. 2011 [cit. 2011-06-24].

<<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0pan%C4%9B1%C5%A1tina>>

Přílohy

Seznam příloh:

Příloha 1 - Rozhovory s vyučujícími	82
Příloha 2 – Vysvědčení	92
Příloha 3 - Výsledky prvního ročníku	92
Příloha 4 - Výsledky čtvrtého ročníku	93
Příloha 5 - Evaluační list	94
Příloha 6 – Test	95
Příloha 7 - Kompozice I	96
Příloha 8 - Kompozice II	96
Příloha 9 - Kompozice III	96
Příloha 10 - Výpis slovíček	97

Příloha 1: Rozhovory s vyučujícími

1. Metody a techniky vyučování anglického jazyka

1.1. Učebnice a jiné pomůcky

- *Podle jaké učebnice anglického jazyka se vyučuje a kdo ji zavádí?*
IES Pedro Mercedes: Zavedená učebnice: Burlington: Passport for ESO autorů Linda Marks & Samantha Darby, Burlington Books. Učebnici vybírá učitel po domluvě s kolegy z cizojazyčné větve předmětů. Žáci učebnice dědí od starších spolužáků.
IES San Jose: Zavedená učebnice: English in Mind autorů Herbert Puchta and Jeff Stranks, Cambridge. Učitel vybírá učebnici sám, ale má možnost poradit se s rodilými mluvčími, kteří na škole učí.
- *Je pro výuku anglického jazyka použita pouze jedna učebnice?*
IES Pedro Mercedes: Ano. Žáci lekci po lekci následují pouze jednu učebnici.
IES San Jose: Ne. Žáci sice následují jednu domovskou učebnici, ale v hodinách se pracuje s množstvím dalších materiálů, jakožto okopírovaných částí z jiných učebnic či cvičení získaných na internetu.
- *Je použit také pracovní sešit?*
IES Pedro Mercedes: Ano, pracovní sešit přímo koresponduje s danou učebnicí. Žák si ho pořizuje z vlastních prostředků.
IES San Jose: Ne.
- *Jaké další učební pomůcky jsou v hodině anglického jazyka použity?*
IES Pedro Mercedes: Počítač, audio či video kazety. Výuka se striktně podřizuje probírané učebnici a další aktivity navíc jsou netypické.
IES San Jose: Počítač, DVD, CD, gramatická cvičení získaná z jiných učebnic. Například také okopírovaná divadelní hra.
- *Mají děti školní sešit, sešit na slovíčka a domácí sešit?*
IES Pedro Mercedes: Je pouze na žákovi, jakým stylem a do jakých materiálů si zaznamenává poznámky z hodin anglického jazyka. Většinou se obecně jedná o soubor jednotlivých listů vložených do tvrdých kuličkových desek. Na těchto papírech žák také přináší vypracované domácí úkoly.
IES San Jose: Stejný systém jako výše zmíněný.

- *Hradí si žák mimořádné materiály sám?*
IES Pedro Mercedes: Ne, pokud je do třídy donesen mimořádný materiál, učitel každému žákovi poskytne jednu vlastní kopii. Tyto materiály hradí škola.
IES San Jose: Záleží na situaci. Někdy učitel rozmnoží materiály sám, jindy rozešle žákům kopie prostřednictvím emailu a žák si je vlastními prostředky musí vytisknout. Druhý postup je mnohem častější.
- *Má škola k dispozici knihovnu se slovníky?*
IES Pedro Mercedes: Ano, ale jedná se o starší výtisky a zájem žáků o zapůjčení je nulový.
IES San Jose: Ano.
- *Je po žácích vyžadováno mít vlastní slovník v hodinách anglického jazyka?*
IES Pedro Mercedes: Ne. Žák je naopak vybízen, aby se na neznámé slovíčko zeptal přímo učitele.
IES San Jose: Ne.

1.2. Použité metody pro výuku anglického jazyka

- *Jakým jazykem hovoří učitel v hodinách anglického jazyka?*
IES Pedro Mercedes: Učitel hovoří výhradně v angličtině, naopak děti v přemíře používají jazyk rodný. Pokud je nutné látku více vysvětlit nebo srozumitelně doplnit, použije vyučující španělštinu.
IES San Jose: Učitel hovoří pouze v anglickém jazyce, španělština je použita pouze v mimořádných situacích, například při řešení nekázně. Je kladen důraz na používání anglického jazyka.
- *Jakým jazykem hovoří žáci v hodinách anglického jazyka?*
IES Pedro Mercedes: Žáci hovoří převážně ve španělštině, o angličtinu se však často pokoušejí. Angličtinu používají zejména během předem připravených scének na určité téma nebo na přímý pokyn učitele.
IES San Jose: Žáci používají během hodin anglického jazyka výhradně angličtinu. Rodný jazyk je povolen v mimořádných situacích, kdy je nutné případný problém srozumitelně vyřešit.
- *Probíhá zadávání domácích úkolů?*
IES Pedro Mercedes: Ano, domácí úkoly jsou zadávány takřka denně. V následující hodině probíhá kontrola a případná oprava. Vypracování domácích úkolů je započteno do výsledné známky.
IES San Jose: Ano, domácí úkoly se zadávají denně. Jedná se například o vypracování několika gramatických cvičení či napsání krátké eseje. Tyto úkoly jsou následující hodinu kontrolovány a hodnoceny. Kdo domácí úkol nevypracuje, dostane negativní značku, která ovlivní žákovu konečnou známku.

- Pracují žáci v hodině převážně samostatně nebo ve skupinkách?*
IES Pedro Mercedes: Výuka probíhá převážně dle pokynů učebnice, avšak při vypracovávání jakéhokoliv úkolu si žáci společně pomáhají. Práce ve skupinách je rozhodně častější.
IES San Jose: Práce v hodinách je sice zadána samostatně, ale žáci si společně pomáhají, což není na obtíž. Každá tato práce je následně zkontrolována, několik žáků je vyvoláno, aby svou práci přednesli. Dává se přednost dobrovolníkům.
- V jakých situacích žák pracuje sám?*
IES Pedro Mercedes: Žák pracuje samostatně pouze při plnění domácích úkolů a vypracování testu. V dalších situacích je preferována spolupráce žáků.
IES San Jose: Žák pracuje bez cizí pomoci pouze během samostatného čtení.
- Jsou zapojeny do výuky herní aktivity?*
IES Pedro Mercedes: Ano, hry jsou ve výuce běžnou metodou. Hra příjemně doplní výuku a aktivuje žáky k většímu soustředění.
IES San Jose: S mladšími žáky jsou herní aktivity zapojeny do výuky takřka denně. Hra je hlavní učební metodou tohoto programu. V každém ročníku se například s žáky secvičí určitá divadelní hra, která je poté před spolužáky odehrána.
- Využívá učitel ve výuce rozhovory a scénky?*
IES Pedro Mercedes: Ano, pokud učebnice tento úkol zahrne pod jedno ze svých cvičení.
IES San Jose: Ano, bilingvní program se soustředí na praktické užití anglického jazyka, proto jsou rozhovory či scénky vítány jak pro svůj přínos aktivního procvičení anglického jazyka, tak i pro oživení hodiny.
- Čtou žáci při práci s textem nahlas?*
IES Pedro Mercedes: Ano, nahlas se čtou mimo texty také zadání jednotlivých cvičení.
IES San Jose: Ano, texty se čtou nahlas. Žáci se v četbě střídají. Pořadí určí buď vyučující, anebo se žáci střídají po jednotlivých větách podle zasedacího pořádku.
- Jsou dětem také přiblíženy reálie anglicky mluvících zemí?*
IES Pedro Mercedes: Většinou ne. Učebnice většinou téma reálií nezahrnují.
IES San Jose: Ano, učitel občas do třídy přinese vlastní fotografie z výletů, či lístky do kina.
- Pokud se objeví nové slovíčko, zapíše ho učitel na tabuli, a to i včetně transkripce?*
IES Pedro Mercedes: Občas. Slovíčko je většinou pouze ústně podáno.

IES San Jose: Ano, neznámé slovíčko se zapíše na tabuli. Žáci dvojjazyčné školy ovládají i transkripci, proto je zapsáno i s výslovností.

- *V hodinách anglického jazyka se nejčastěji procvičuje ústní projev, poslech, psaní, čtení či gramatika?*

IES Pedro Mercedes: Největší důraz mimo gramatiku je kladen na procvičování poslechu a mluveného projevu. Psaní se zadává formou kompozic jako domácí úkol.

IES San Jose: Žáci navštěvují dvojjazyčnou školu, důraz je tedy dáván na vše, avšak v hodinách se nejčastěji procvičuje aktivní mluvení a poslech. Ten se cvičí přirozenou cestou, a to když vyučující na žáky hovoří pouze v anglickém jazyce. Gramatika je látkou navíc.

- *Co dělá španělským žákům středních škol největší problém – psaní, čtení, ústní projev, poslech nebo gramatika?*

IES Pedro Mercedes: V první řadě poslech.

IES San Jose: Tento dotaz není pro žáky této školy relevantní.

- *Je ve výukových plánech zahrnuta také fonetika?*

IES Pedro Mercedes: Ano, žáci se s ní seznamují ve druhém a třetím ročníku. Konkrétně se jedná o seznámení s fonetickými znaky.

IES San Jose: Ano. Fonetická transkripce je zahrnuta v každém testu.

- *Jaké hlásky dělají španělským dětem obtíže při výslovnosti?*

IES Pedro Mercedes: Hlávka S na začátku slova je žáky vyslovována „es“, tedy například slovíčko spanish /spæniʃ/ je pravidelně vyslovováno spanish /espeniʃ/. Dále foném TH je vyslovován jako běžné T.

IES San Jose: S na začátku slova.

- *Bývá pro žáky problém správně použít anglický přízvuk?*

IES Pedro Mercedes: Ano, je to velice častý problém. Hlavní slovní přízvuk dávají na poslední slabiku slova.

IES San Jose: Ne.

- *Jakým způsobem je sjednána kázeň při výuce anglického jazyka?*

IES Pedro Mercedes: Vyrušující žáci se okřiknou, ti nejvíc zlobiví se s mimořádným úkolem pošlou do speciální třídy.

IES San Jose: Extrémně vyrušující žáci jsou posláni do speciální třídy, kde vypracovávají zadané úkoly. Pokud tito žáci vyrušují i nadále, jsou se speciálními úkoly posláni na týden domů.

- *Jakým způsobem je potrestán žák, když nepřinese zadaný domácí úkol?*
IES Pedro Mercedes: Takovému žákovi je strhnuto 0,25 bodu, což negativně ovlivní výsledky v žákově aktivitě.
IES San Jose: Učitel si zaznamená do svých poznámek ke konkrétnímu žákovi negativní znaménko. Pokud se u žákova jména těchto znamének seskupí mnoho, negativně to ovlivní jeho výslednou známku z anglického jazyka.
- *Seznamují učitelé rodiče s žakovým prospěchem z daného předmětu osobně?*
IES Pedro Mercedes: Nikoliv, avšak každý učitel má ve svém rozvrhu přidělenou jednu vyučovací hodinu, ve které může přijímat rodiče žáků.
IES San Jose: Rodič má možnost učitele navštívit v jeho konzultačních hodinách, avšak tento postup není obvyklý, jelikož se počítá s faktem, že rodič je výslednou známkou o žakově prospěchu kvalitně informován.

2. Hodnocení žáků

2.1. Přezkoušení vědomostí žáků

- *Zkouší se žáci během celého trimestru nebo pouze ve zkuškovém období?*
IES Pedro Mercedes: Zkuškové období neexistuje. Počet přezkoušení žáků závisí na učiteli.
IES San Jose: Přezkoušení žáků probíhá během celého trimestru.
- *Jaký styl zkoušení vyučující upřednostňuje?*
 - Test:
IES Pedro Mercedes: Počet testů odpovídá počtu probraných lekcí v daném školním roce.
IES San Jose: Je zadán alespoň jeden test za trimestr, který obsahuje učivo z té doby probrané.
 - Ústní zkoušení:
IES Pedro Mercedes: Ústně se žáci zkouší každý den. Klasifikace však probíhá pouze formou plusů a minusů.
IES San Jose: Každodenní ústní přezkoušení žáků je pro výslednou známku vycházející. Žák je průběžně zkoušen po celou dobu výuky, avšak klasifikuje se pouze formou znamének.
- *Co konkrétně daný test obsahuje?*
IES Pedro Mercedes: Viz Příloha 6 - Test.
IES San Jose: Hlavní částí testu je text, od kterého se odvíjejí další cvičení, například True or False, vysvětlení slovíček v textu použitých, krátká transkripce a jiné. Dále následuje kompozice, tedy napsat krátký úryvek na dané téma.

Druhou větší částí testu je Use of English – tvoření nových vět, doplnění vhodných slovíček do textu, jiná formulace vět a jiné.

- *Je v testu obsažen také poslech?*
IES Pedro Mercedes: Poslech je do přezkoušení zahrnut až ve třetím trimestru prvního cyklu studia na střední škole. V každém následujícím cyklu se obtížnost poslechu zvyšuje.
IES San Jose: Poslech se zkouší pouze výjimečně.
- *Mohou žáci během psaní testu použít slovník?*
IES Pedro Mercedes: Ne.
IES San Jose: Ne, použití slovníku není umožněno.
- *Je obvyklé, že učitel test žákům dopředu neoznámí?*
IES Pedro Mercedes: Není. Žáci vždy o připravovaném testu dopředu vědí a je jim dopřáno dostatečné množství času na přípravu.
IES San Jose: Nikdy. Testy jsou vždy předem oznámeny, děti tedy mají dostatek času na přípravu.
- *Jak dlouho žáci vědí o připravovaném testu?*
IES Pedro Mercedes: Doba vymezená na přípravu žáka na test je dva týdny a déle. Žák předem získá informace o tématech, které se v testu objeví. Problémová látka je ve třídě důkladně procvičena.
IES San Jose: Žákům je dopřán dostatek času, většinou se jedná o dva týdny až měsíc.
- *Je použita metoda ústního zkoušení „před tabulí“?*
IES Pedro Mercedes: Pokud je žák během vyučování osloven, odpovídá z lavice.
IES San Jose: Nikoliv, žák je zkoušen z lavice. Výjimku tvoří případy, kdy žák před třídou prezentuje vlastní projekt.
- *Píší žáci eseje? Pokud ano, vypracovávají je doma nebo přímo ve škole?*
IES Pedro Mercedes: Delší eseje se píše doma (ukázka kompozic viz Příloha 9.-11.- Kompozice). Učitel je poté opraví a opravené je poskytné dětem k nahlédnutí. Nejčastější chyby se s žáky prodiskutují.
IES San Jose: Ano, psaní esejí je jeden z hlavních aspektů, které tvoří výslednou známku. Eseje děti píše doma, většinou jsou zadány dvě za trimestr. Kratší úvaha je obsažena i v hlavním testu.
- *Jaké gramatické chyby se u španělských žáků v eseji nejčastěji vyskytují?*
IES Pedro Mercedes:
Opomíjení –s u sloves ve třetí osobě přítomného singuláru (*I like, he likes*).
Nadbytečné používání určitého členu *the*, a to i přede jmény (*the Marta*).

Opomíjení *-e, -ed* v jednoduchém čase minulém (*I like, I liked*).

Použití singuláru přítentu aktiva slovesa být u všech osob stejným způsobem (*He is, we is*).

Negativní interference z mateřského jazyka (*a table big*).

IES San Jose:

Třetí osoba v přítentu singuláru (*-s, he likes*)

Spelling. Slovíčko se píše foneticky.

Opomenutí *-s* u podstatných jmen v plurálu.

- *Jsou v hodinách anglického jazyka běžné výstupy jednotlivce na předem připravená témata (takzvané referáty)?*

IES Pedro Mercedes: Ne, tato metoda přezkoušení není ve Španělsku běžná.

IES San Jose: Ne.

- *Pořádá oblast Castilla la Mancha pro své žáky soutěže či znalostní olympiády v anglickém jazyce?*

IES Pedro Mercedes: Ne, nic takového není známo.

IES San Jose: Ne.

2.2. Kritéria hodnocení

- *Je do hodnocení započtena i aktivita studenta?*

IES Pedro Mercedes: Ano. Výsledné hodnocení každého trimestru bere v úvahu za prvé známky z jednotlivých testů, za další aktivitu žáka v hodině, plnění domácích úkolů, motivaci a projevený zájem o předmět, chování během vyučování a výsledky soutěží pořádaných učitelem. Každá tato složka zaujímá ve výsledné známce určité procento. 50% z konečné známky patří výsledkům z testů. Kopie učitelovy dokumentace hodnocení studentů viz *Příloha 5-Evaluační list*.

IES San Jose: Ano, aktivita společně s domácími úkoly a sledováním vyučujícího tvoří 40% z výsledné známky.

- *Kolik známek žák průměrně získá během jednoho trimestru?*

IES Pedro Mercedes: Žák získá tolik známek, kolik je testů. Hodnocení aktivity v hodině, plnění domácích úkolů a jiné je zaznamenáno znaménky plus a minus. I tato znaménka jsou zohledněna ve výsledné známce žáka, zaujímají celých 50% celkové známky.

IES San Jose: Není určena žádná hranice, žáci proto mohou získat nejméně jednu známku. Obecně platí, že žák získá jednu známku z testu a další z jednotlivých esejí, které se vypracovávají doma. V potaz se při výsledném hodnocení berou také soukromé poznámky učitele, který si průběžně zaznamenává plnění domácích úkolů, aktivitu v hodině a žákův projev v hodině anglického jazyka.

- *Je brán při hodnocení vypracované kompozice vyšší důraz na správnou gramatiku či na srozumitelné vyjádření myšlenky?*
IES Pedro Mercedes: Obojí je bráno v úvahu.
IES San Jose: Učitelův zájem se soustředí na oba aspekty.
- *Je test hodnocen procentuálně nebo bodově?*
IES Pedro Mercedes: Bodově.
IES San Jose: Test se hodnotí procentuálně.
- *Jak vypadá vysvědčení?*
IES Pedro Mercedes: Viz Příloha 6 - Test.
IES San Jose: Ukázka vysvědčení na této škole nebyla umožněna.
- *Jaká známka z anglického jazyka je obecně uspokojující?*
IES Pedro Mercedes: Získat známku 7 či 8 je velice pozitivní. 9 a 10 patří pouze těm nejlepším studentům. Zámka 5 je minimem pro úspěšné absolvování trimestru.
IES San Jose: Zámka 7 je uspokojující. 10 bývá číslo neobvyklé, touto známkou se hodnotí ti nejlepší z nejlepších. Pokud žák spadne pod bodovou škálu 5, neuspěl.
- *Je časté, že žák z anglického jazyka propadne?*
IES Pedro Mercedes: Ano, velice časté. (viz Příloha 3.-4.)
IES San Jose: Ne, propadající žáci z tohoto předmětu tvoří pouze výjimky.
- *Jsou k vysvědčení připojeny i doplňující poznámky učitele?*
IES Pedro Mercedes: Ne.
IES San Jose: Ano.
- *Uděluje střední škola odměny pro nejlepší žáky?*
IES Pedro Mercedes: Ne.
IES San Jose: Ne, během studia na střední škole žádné odměny nejsou.
- *Zakončuje se studium anglického jazyka na střední škole nějakou speciální zkouškou?*
IES Pedro Mercedes: Ne, v posledních ročníku student získá list s výsledky z jednotlivých předmětů a tím je jeho středoškolské studium ukončeno.
IES San Jose: Ano, ve čtvrtém ročníku žáci podstoupí CAE Cambridge exam, která je nepovinná a placená. Žák si ji hradí sám. Celý čtvrtý ročník je proto převážně věnován přípravě na tento závěrečný test.

3. Přístup žáků k výuce cizího jazyka

- *Jsou děti aktivní? Hlásí se?*
IES Pedro Mercedes: Více aktivní jsou žáci z nižších ročníků. Starší žáci převážně pasivně přihlížejí a do výuky se nezapojují.
IES San Jose: Ano, během opravy domácího cvičení či cvičení zadaného v hodině se žáci hlásí o slovo a mají zájem o přečtení svého úkolu.
- *Vypracovávají žáci domácí úkoly?*
IES Pedro Mercedes: Spíše ano. Za nevypracovaný domácí úkol dostane student -0,25 bodu. Pokud žák úkol nepřinese, učitel prohřešek nijak nekomentuje.
IES San Jose: Ano i ne. Když žák úkol nepřinese, je potrestán negativní značkou, avšak dále není prohřešek nijak komentován.
- *Připravují se žáci zodpovědně na testy?*
IES Pedro Mercedes: Podrobná a dlouhodobá příprava na konkrétní test probíhá přímo ve škole.
IES San Jose: Ano, žákům jsou poskytnuty minimálně dva týdny na přípravu jak doma, tak ve škole. Jelikož je angličtina jedním z hlavních předmětů této školy, žáci se přípravě na testy zodpovědně věnují.
- *Pokud žák v textu objeví neznámé slovíčko, je zvědavý a zeptá se na něj učitele?*
IES Pedro Mercedes: Žák je veden k tomu, aby text chápal jako celek, proto se na jednotlivá slovíčka velký důraz neklade.
IES San Jose: V hodinách se stává minimálně, že by žák objevil naprosto neznámé slovíčko.
- *Když se v hodině probírá nová gramatika, žáci pouze vstřebávají a zapisují nebo se o danou problematiku zajímají více a vyptávají se na detaily?*
IES Pedro Mercedes: Co se týče gramatiky, žáci si převážně vystačí s tím, co jim je předloženo.
IES San Jose: Pokud dojde na obtížnost, žáci se učitele zeptají. Jinak je automaticky bráno, že se všemu rozumí.
- *Je pro španělské školáky běžné, že se stydí použít v praxi jazyk?*
IES Pedro Mercedes: Ano, žákům dělá problémy veřejně hovořit v cizím jazyce.
IES San Jose: Ne, žáci této školy používají anglický jazyk denně, berou ho jako hlavní dorozumívací prostředek ve škole.
- *Jsou žáci během vyučování anglického jazyka uvolnění, anebo strnutí?*
IES Pedro Mercedes: V hodinách anglického jazyka převažuje uvolněnost. Výuka je obohacena o herní aktivity, proto panuje větší uvolněnost než například v hodinách matematiky či historie.

IES San Jose: Ve třídě panuje uvolněná atmosféra, žáci nemají jedině důvody k obavám. S jakýmkoliv problémem jim vyučující rádi pomůžou.

- *Je typické, že se v hodinách anglického jazyka ostýchá žák promluvit?*

IES Pedro Mercedes: Ne. Pokud si žák myslí, že zná správnou odpověď, sdělí ji, i když je například zcela mylná.

IES San Jose: Ne, vůbec. Žák vymýšlí správnou odpověď takřka za pochodu promluvy, a i když výpověď může trvat déle, nikdo tento fakt nekomentuje.

- *Panuje ve třídě přívětivá pracovní atmosféra?*

IES Pedro Mercedes: Spíše ne. Žáci často vyrušují.

IES San Jose: Ano. Samozřejmě záleží na druhu probírané látky, ale s žáky se během hodin anglického jazyka pracuje velice příjemně a práce je efektivní.

Příloha 2: Vysvědčení - žák prvního ročníku; IES Pedro Mercedes

Boletín de notas	
Alumno/a: Castillo Aranguren, Álvaro	
Grupo: 1C	
Tutor/es: Guindal Lara, Pilar	
Expediente: 144726 Nº Lista: 16	
Asignatura	Primera Global
Ciencias de la Naturaleza	Notable-8
Educación Física	Notable-7
Francés (Segundo Idioma)	Insuficiente-3
Ciencias Sociales, Geografía e	Bien-6
Inglés	Sobresaliente-10
Lengua Castellana y Literatura	Notable-7
Matemáticas	Notable-7
Música	Notable-8
Tecnología	Sobresaliente-9
Incidencias	
El/La alumno/a ha acumulado a lo largo de este periodo. Falta a clase:30, Falta justificada:24 y Retraso:1	
TUTOR/ES	

Příloha 3: Výsledky prvního ročníku - 1. trimestr 2010; IES Pedro Mercedes

Grupo: 1D													
Tutor/es: Guillén Pay, Oscar													
Evaluación: 1ª EV - Primera													
Exp	Nombre	CNA	EFI	EPV	FR2	GEH	ING	LCL	MAT	RCT	TEC	TTEC	
		g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	g	
152678	Conversa Martínez, Laura	SB-9	NT-7	SB-9	SB-9	SB-9	SB-10	SB-9	SB-9	SB-10	NT-8	-	
364418	Cortel, Conna Mariana	IN-3	IN-4	NT-8	-	IN-3	IN-1	IN-3	IN-3	-	SU-5	-	
176858	Díaz Martínez, Elena	NT-7	SU-5	BI-6	-	NT-8	SU-5	BI-6	NT-8	-	NT-7	NT-7	
577646	Díaz Pérez, Natalia	IN-3	SU-5	SU-5	SU-5	IN-2	IN-3	IN-3	IN-2	-	IN-2	-	
177363	Domenech Moya, Luis	SB-9	BI-6	SU-5	SB-9	SB-9	SB-10	NT-8	NT-7	SB-9	BI-6	-	
155539	Donate Lázaro, Jorge	SB-9	NT-8	NT-8	-	SB-9	SB-9	NT-8	NT-7	-	SB-9	SB-9	
155091	Falcón Romero, Cintia	SU-5	IN-4	SU-5	-	IN-4	SU-5	-	SU-5	-	IN-2	IN-2	
177170	Fernández García, Clara	NT-8	NT-8	NT-7	BI-6	NT-8	NT-7	NT-8	BI-6	SB-10	BI-6	-	
144705	Fernández López, David	SB-10	SB-9	NT-7	NT-8	SB-10	SB-10	SB-9	SB-10	-	NT-8	-	
178049	Fernández Moraleja, Fidel	SU-5	NT-7	SU-5	IN-1	SU-5	SU-5	BI-6	BI-6	-	IN-3	-	
152667	Fernández Sánchez, Antonio	IN-4	BI-6	IN-4	-	SU-5	SU-5	SU-5	IN-3	-	IN-4	BI-6	
408260	Fernández Usero, Andrea	NT-8	NT-7	NT-7	NT-8	NT-8	SB-10	NT-8	SB-9	-	SB-9	-	
153506	García Camello, Gema	IN-4	BI-6	BI-6	IN-2	IN-4	NT-7	NT-7	SU-5	-	IN-4	-	
152729	García García, Paula	BI-6	NT-7	NT-7	IN-4	NT-7	NT-8	BI-6	NT-8	-	BI-6	-	
177679	García Hellín, Alberto	IN-4	NT-7	SU-5	IN-2	SU-5	NT-8	SU-5	IN-4	BI-6	IN-4	-	
152102	García Núñez, Jenifer	IN-3	IN-4	IN-2	IN-1	IN-2	IN-1	IN-3	IN-1	-	IN-2	-	
177689	García Ros, Lidia	BI-6	BI-6	NT-8	SU-5	BI-6	BI-6	BI-6	BI-6	-	SU-5	-	
295468	Gómez Bustamante, Jonathan	IN-2	IN-2	IN-2	IN-1	IN-1	IN-1	IN-2	IN-1	-	IN-2	-	
152067	Gómez Gménez, Josué	SU-5	SU-5	IN-4	IN-1	IN-4	SU-5	SU-5	-	-	IN-1	-	
152654	Silvestre Gómez, Clara	IN-4	BI-6	IN-3	-	IN-1	IN-1	IN-2	IN-1	-	IN-1	IN-4	
224388	Vásquez Núñez, Freicy Francisco	IN-4	IN-4	SU-5	-	IN-2	IN-1	IN-3	IN-1	-	IN-3	NT-7	

(*) Si aparecen notas entre paréntesis, indican la nota del alumno en la evaluación que se está recuperando

Příloha 4: Výsledky čtvrtého ročníku - druhý trimestr 2010; IES Pedro Mercedes

Lista de notas del Grupo																		
Evaluación: 2ª EV - Segunda																		
Grupo: 4C																		
Tutor/es: Saavedra García, Almudena																		
Concepto: g - Global																		
Nº	Exp	Alumno/a	ACT	ASL	BYG	EEC	EFI	EPV	FQU	FR2	GEH	INF	ING	LCL	MAT	MUS	RCT	TEC
1	152 046	Álvarez Fernández, Ana			NT-7	IN-4	SU-5		BI-6		SU-5	NT-8	IN-2	BI-6	IN-3			
2	152 047	Álvarez Fernández, Nora			IN-4	-	NT-7		IN-4		BI-6	SU-5	SU-5	IN-4	IN-3			
3	152 048	Álvarez Fernández, Santiago			IN-4	-	SU-5		IN-4		SU-5		IN-2	IN-2	IN-2			BI-6
4	152 810	Aparicio del Pozo, Sergio	IN-2	IN-1			IN-1					SU-5	IN-2					
5	176 175	Arroyo de la Torre, Silvia			BI-6	NT-7	NT-8		SU-5		BI-6	SB-9	IN-4	BI-6	IN-4			
6	152 639	Barambio Contreras, Julia			SB-9	NT-8	NT-8		NT-8	NT-7	NT-8		NT-8	NT-8	NT-7		SB-10	
7	152 510	Bustamante Bustamante, Daniel	IN-4	IN-4			BI-6					BI-6	BI-6					
8	247 087	Cano Collada, Andrés				SU-5	IN-3	BI-6			IN-3	BI-6	IN-2	IN-3	IN-4			IN-4
9	152 492	Colmena Cañas, Esther			SB-9	SB-10	NT-8		NT-7	NT-8	SB-9		NT-8	NT-8	BI-6		SB-10	
10	175 191	Culebras Albaráñez, Vanesa			BI-6	NT-7	NT-7		SU-5		IN-4	NT-7	IN-4	SU-5	SU-5			
11	144 730	Elena Gujjarro, Álvaro			IN-4	IN-3	BI-6				SU-5	NT-7	IN-1	IN-4	IN-2			SU-5
12	176 918	Gallardo Rubio, Pablo			IN-4	SU-5	NT-8		IN-4		IN-4	BI-6	IN-4	IN-4	IN-4			NT-8
13	152 819	García Moreno, Carolina			SB-9	NT-8	NT-8		SB-9	NT-7	SB-9		BI-6	NT-7	SB-9		SB-10	
14	176 929	Gómez Blanco, Manuel Luis			SB-10	SB-10	SB-9		SB-9	SB-9	SB-10		SB-10	NT-8	NT-8		SB-10	
15	144 546	Herráz Martínez, Pablo Elias			NT-8	SB-9	NT-7		SB-10	SB-9	SB-10		SB-9	SB-9	SB-9		SB-10	
16	176 964	López Guirado, José			BI-6	NT-7	NT-7		NT-8		NT-7		SU-5	SU-5	SU-5	SB-9		
17	176 967	Martínez García, Álvaro				IN-2	SU-5	SU-5			IN-4	BI-6	IN-2	IN-3	SU-5	SU-5		
18	177 243	Mora Martínez, Diego	SU-5	IN-3			NT-7					SU-5	IN-4					
19	177 447	Piñango Plaza, Francisco Javier	IN-3	IN-1			IN-4						IN-4			BI-6	NT-8	
20	152 844	Saiz Bascañana, Víctor			NT-7	BI-6	NT-7		SU-5		NT-8		SU-5	SU-5	IN-2			NT-7
21	177 476	Sequí Sánchez, Diego			NT-7	NT-8	BI-6		NT-7	NT-7	NT-8		NT-8	BI-6	BI-6			
22	144 772	Torraiba Rubio, Irene			SU-5	NT-7	NT-7		IN-4	BI-6	SU-5		SU-5	NT-7	IN-4		SB-9	
23	151 918	Torreçilla Orenes, Paula			BI-6	SB-9	NT-8		BI-6		NT-7		SU-5	NT-7	IN-4	NT-8		
24	144 773	Valero Monedero, Elena			SB-10	SB-9	NT-8		SB-9		SB-9	SB-9	NT-8	SB-10	NT-7			
25	548 065	Vicente Blanco, Irene			NT-8	SB-9	NT-8		NT-8	NT-8	NT-8		BI-6	NT-7	BI-6		SB-9	
26	144 689	Visier Gonzalo, Sara			NT-8	NT-8	NT-7		IN-4		NT-7	BI-6	SU-5	NT-7	IN-3		SB-9	
27	148 565	Yunta García, Lucía María			SB-9	SB-10	NT-8		SB-9	NT-8	SB-9		NT-7	NT-8	NT-8		SB-10	

(*) Si aparecen notas entre paréntesis, indican la nota del alumno en la evaluación que se está recuperando.

Příloha 5: **Evaluación list** – žák 1. ročníku; IES Pedro Mercedes

PROCESO DE EVALUACIÓN CONTINUA								
EVALUACIÓN PRIMERA			EVALUACIÓN SEGUNDA			EVALUACIÓN TERCERA		
PRUEBAS ESCRITAS	FECHA	NOTA	PRUEBAS ESCRITAS	FECHA	NOTA	PRUEBAS ESCRITAS	FECHA	NOTA
T.1,2 T.3		5,6 5,25	T.4 → T.5 → T.6 →	5 2,8 3,3				
Composition ⊖ Trabajo Composition + Composition +	09/11 22/10 20/10 29/09							
TRABAJO EN CLASE	FECHA	NOTA	TRABAJO EN CLASE	FECHA	NOTA	TRABAJO EN CLASE	FECHA	NOTA
Juego - No homework - No homework - No homework - Incompletos - No homework - No homework -			No homework No homework No homework No homework No homework No homework	18/01 19/01 21/01 15/02 08/03 09/03				
CUADERNO	FECHA	NOTA	CUADERNO	FECHA	NOTA	CUADERNO	FECHA	NOTA
Description ⊕			Redar. +					
... ORAL	FECHA	NOTA	... ORAL	FECHA	NOTA	...	FECHA	NOTA
- Prep. + Place			Frases - + ** + +					
OBSERVACIONES			OBSERVACIONES			OBSERVACIONES		
CALIFICACIÓN: SUFICIENTE			CALIFICACIÓN: SUSPENSO ⊕			CALIFICACIÓN:		
PLAN DE RECUPERACIÓN								
EVAL	ACTIVIDADES					RESULTADO		
1ª								

Příloha 6: Test - 1. ročník; IES Pedro Mercedes

4. Write five sentences about the picture. Use the Present Continuous, affirmative or negative.

1. Tom is playing ✓
 2. Mark isn't clapping ✓
 3. Ethan is jumping ✓
 4. Tina isn't kicking now ✓
 5. Bob is clapping at the moment ✓

6. Complete the sentences with the verbs below. Use the Present Continuous.
 do • play • dive • watch • fix
 go • wear • buy • run • take

1. We are running because we are late. ✓
 2. I am watching the match on TV now. ✓
 3. Harry is doing his homework at the moment. ✓
 4. ~~Do~~ you playing in the team this year? ✓
 5. You aren't wearing (not) your blue shirt today. ✓
 6. Larry and Jane aren't going (not) to the cinema now. ✓
 7. Kim isn't buying (not) new jeans now because she hasn't got any money. ✓
 8. Are Mark and Ted diving in the sea today? ✓
 9. His father is taking him to the match. ✓
 10. Is the plane flying very high now? ✓

7. Complete the sentences about yourself.

1. I am writing now. ✓
 2. I am studying every afternoon. ✓
 3. I am not playing (not) in the evenings. ✓
 4. My parents aren't sleeping (not) at the moment. ✓
 5. She is driving on Mondays. ✓

Complete the sentences with the verbs in brackets. Use the Present Continuous or Present Simple.

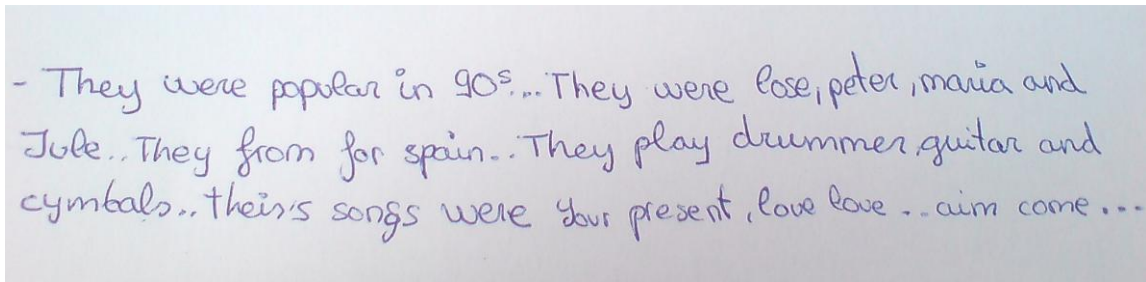
1. Brian knows (know) about deep-sea diving. ✓
 2. The girls are planning (plan) a surprise birthday party right now. ✓
 3. Does the film begin (begin) at 8 o'clock? ✓
 4. I am not understanding (not understand) the homework today. ✓
 5. Are you talking (talk) on the phone now? ✓

Complete the sentences with and, but or because.

Hi, my name is Fanny. I'm 16 years old
 1. and I'm a footballer. I usually play football every day, 2. but I'm not playing today 3. because my leg is sore. I play for the England junior team. My team has got a silver medal 4. but we haven't got a gold medal. I also play tennis 5. and basketball.

Příloha 7: Kompozice I. - DÚ na téma "Má oblíbená hudební skupina"; žák

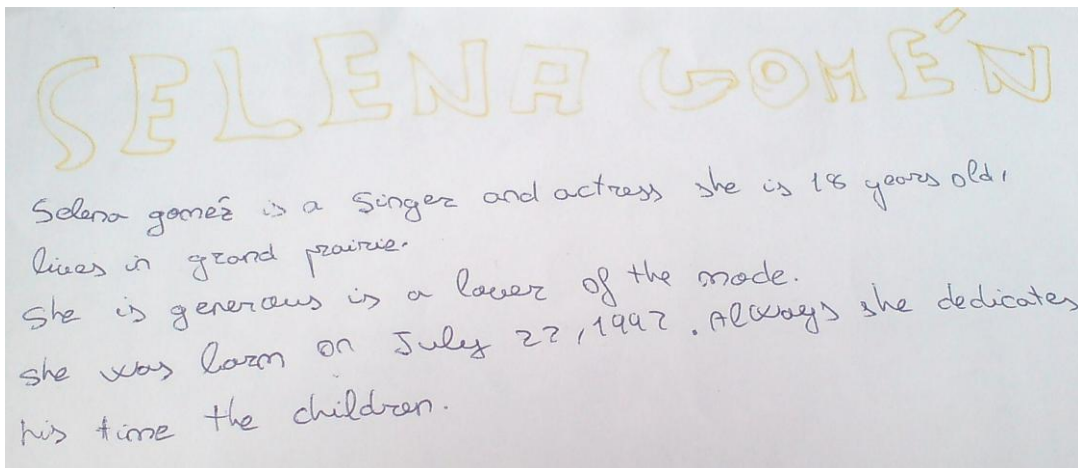
1. ročníku; IES Pedro Mercedes

- They were popular in 90's... They were Jose, Peter, Maria and Jule. They from for Spain... They play drummer, guitar and cymbals... their's songs were Your present, love love... aim come...

Příloha 8: Kompozice II. - DÚ na téma "Má oblíbená hudební skupina"; žák

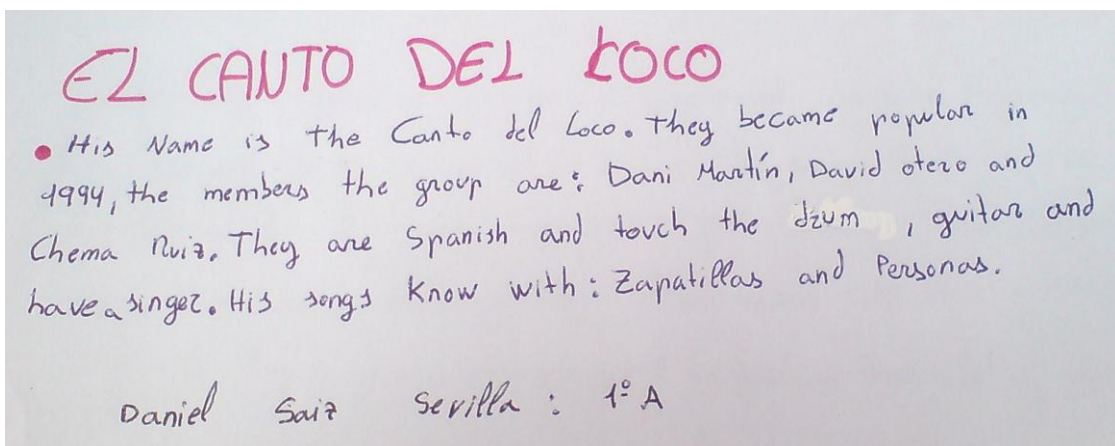
1. ročníku; IES Pedro Mercedes

SELENA GOMEZ
Selena Gomez is a singer and actress she is 18 years old, lives in grand prairie. She is generous is a lover of the mode. she was born on July 22, 1992. Always she dedicates his time the children.

Příloha 9: Kompozice III. - DÚ na téma "Má oblíbená hudební skupina"; žák

1. ročníku; IES Pedro Mercedes

EL CANTO DEL LOCO
• His Name is the Canto del Loco. They became popular in 1994, the members the group are: Dani Martín, David Otero and Chema Ruiz. They are Spanish and touch the drum, guitar and have a singer. His songs know with: Zapatillas and Personas.
Daniel Saiz Sevilla : 1º A

Příloha 10: Výpis slovíček - téma Jobs; 1. ročník; IES Pedro Mercedes

Abogado/a	Lawyer
Actor/actriz	Actor/actress
Agente de policía	Policeman/Policewoman
Agricultor	Farmer
Albañil	Bricklayer
Arqueólogo	Archaeologist
Arquitecto	Architect
Astronauta	Astronaut
Basurero	Dustman (U.K.) ; Garbage collector (U.S.A.)
Biólogo	Biologist
Bombero	Fireman
Cajera	Cashier
Camarero/a en un café o restaurante	Waiter/Waitress
Camionero/a	Lorry driver (U.K.) ; Truck driver (U.S.A.)
Cantante	Singer
Carnicero/a	Butcher
Carpintero/a	Carpenter
Cartero	Postman (U.K.); mailman (USA)
Cirujano	Surgeon
Cocinero	Cook
Conductor/a de autobús	Bus driver
Conserje de empresa o ministerio	Porter
Conserje de un hotel	Hall porter
Dentista	Dentist
Ebanista	Cabinetmaker
Economista	Economist
Electricista	Electrician
Emfermero/a	Nurse
Escritor/a	Writer
Estanquero/a	Tobacconist
Farmacéutico	Pharmacist ; chemist
Físico	Physicist
Florista	Florist